

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา

กองทุนหมู่บ้านชนนงพระเหนือ

ตำบลชนนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

นางสาวพรรณประไพ อัมจันทร์ทิพย์

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-533-138-4

พรรณประไพ อัมฉันทิก : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา

กองทุนหมู่บ้านชนงพระเหนือ

ตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ ดร.วราชนทร์ โกศลวิตร, 190 หน้า

ISBN 974-533-138-4

การประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านชนงพระเหนือ มีวัตถุประสงค์ในการประเมิน โครงการ ดังนี้

1. เพื่อทราบถึง การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านชนงพระเหนือ หมู่ 1 ตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อเสนอแนวความคิดให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านชนงพระเหนือ
3. เพื่อให้ทราบถึงศักยภาพของกองทุนหมู่บ้านชนงพระเหนือ
4. เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านชนงพระเหนือ
5. เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของกองทุนหมู่บ้านชนงพระเหนือ

โดยมีแนวคิดการประเมินแบบ CIPP MODEL เป็นกรอบแนวคิดทฤษฎีในการประเมิน จากประชากรในหมู่บ้านและ สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน โดยใช้เครื่องมือในการประเมิน คือ แบบรายงาน บร.1 – บร.12 ซึ่งเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ประชากรและสมาชิกกองทุน การค้นคว้าข้อมูลมือสองจากแหล่งข้อมูล การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน และการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม เพื่อนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาจัดให้เป็นระบบ ระเบียบ และทำการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ทราบถึงผลการประเมินบริบทชุมชน ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม ผลการประเมินวัดเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้ และการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ปีการศึกษา 2544

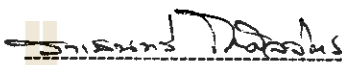
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของ การศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชา เทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

(อาจารย์ ดร.ราชนทร์โกศลวิตร)

กรรมการสอบ

(อาจารย์ เกษัชกร คร.เกรียงศักดิ์ เอี่ยมเก็บ)

(อาจารย์ มงคล ผจงธนสถัญญ์)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการและการ ประเมินโครงการ

(รองศาสตราจารย์ ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____

- 8 ต.ค. 2545

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี, ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลืออย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิเช่น

- อาจารย์ ดร. ราเชนทร์ โกศลวิตร อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- รองศาสตราจารย์ ดร.ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข
- รองศาสตราจารย์ ดร.องค์การ อินทรมพรรษ์

และคณาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำแนะนำปรึกษาด้านวิชาการ

- คุณดวงพร คลอดพงษ์, คุณสมพันธ์ เกสัชชะ และพัฒนาชุมชนอำเภอปากช่อง ที่ให้คำปรึกษา
- นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้านชนงพระเหนือ ที่ให้ข้อมูล และอำนวยความสะดวก และขอขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่างๆ

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรม และส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมาจนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

พรรณประไพ อัมจันทร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ.....	ก
หน้าอำนวยการ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญแผนภาพ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
 บทที่ 1 บทนำ.....	 1
1. หลักการและเหตุผล.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมิน โครงการ.....	1
3. กรอบความคิดทฤษฎี.....	2
4. วิธีดำเนินการ.....	4
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมิน โครงการ.....	5
 บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	 6
1. นโยบาย หลักการ และวัตถุประสงค์กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	6
2. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และ ระเบียบกองทุนหมู่บ้านชนงพระเหนือ.....	7
3. หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมือง.....	9
4. หลักการประเมิน โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง แบบชีพชีโมเดล.....	12
 บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ.....	 16
1. วิธีการประเมิน โครงการ.....	16
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	17
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน โครงการ.....	18

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	21
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	22
6. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	22

บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ.....	24
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	24
2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม.....	35
3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้รู้.....	38
4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	39

บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	42
1. สรุป.....	42
2. อภิปรายผล.....	43
3. ข้อเสนอแนะ.....	44

บรรณานุกรม.....	46
-----------------	----

ภาคผนวก.....	47
--------------	----

ภาคผนวก ก แบบรายงาน บร.1 – บร.12.....	48
---------------------------------------	----

ภาคผนวก ข ระเบียบกองทุนหมู่บ้านนางพระเหนือ.....	149
---	-----

ภาคผนวก ค ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี.....	155
---	-----

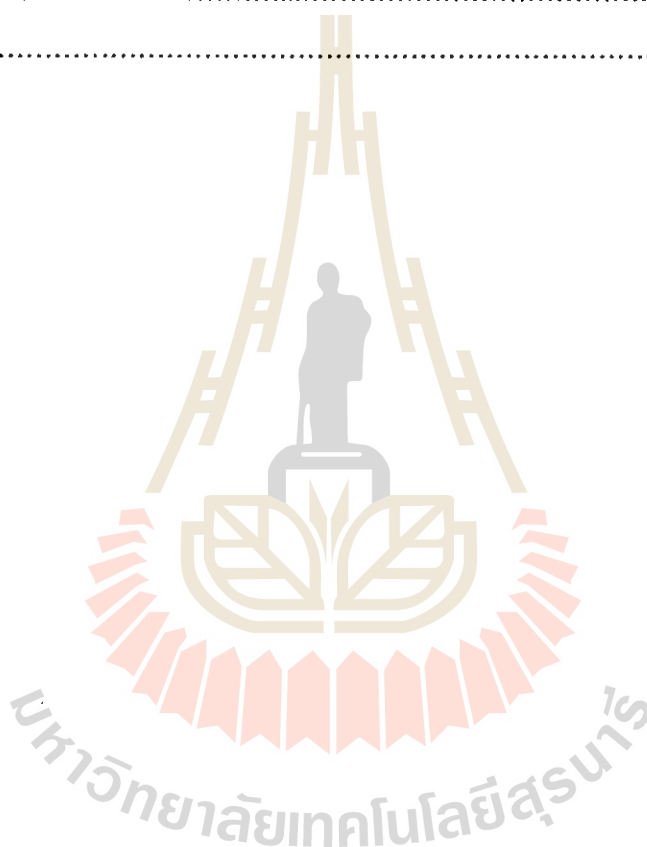
สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1.1 ระบบการดำเนินงานของ โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	3
2.1 ความคิดพื้นฐานการประเมินของสศฟเฟิลบีม.....	13

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากร.....	31
2. แสดงที่ดินทำกิน	32
3. จำนวนและระดับการศึกษาของครูและนักเรียนโรงเรียนชนงพระเหนือ.....	33
4. จำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำ จำแนกตามแหล่งน้ำ.....	33
5. แสดงจำนวนพื้นที่ทำการเกษตรและจำนวนครอบครัว.....	34
6. จำนวนสัตว์เลี้ยง และจำนวนครอบครัว.....	34
7. แสดงการรวมกลุ่ม.....	34

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

นโยบายสู่ภาคปฏิบัติเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2544 นายกรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐบาลถึงแนวทางแก้ไข ปัญหาเศรษฐกิจ และสังคมอย่างเป็นรูปธรรม มีสาระสำคัญประการหนึ่งว่า การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นโครงการหลักและเร่งด่วน ตามนโยบายของรัฐบาลที่จะใช้เป็นมาตรการหนึ่งในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ และสังคมอย่างเป็นรูปธรรมให้ได้ผลชัดเจนและรวดเร็ว ด้วยมั่นใจว่าจะช่วยลด ความยากจน และนำไปสู่การสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ประชาชนโดยรัฐบาลจะเป็นผู้ลงทุนทางสังคมเป็นการ สร้างและกระจายโอกาสแก่ชีวิตของประชากร การจัดตั้งกองทุนนี้คือ ประชากรจะได้มีโอกาสใช้ภูมิปัญญา และศักยภาพสำหรับก้าวเข้าสู่เศรษฐกิจใหม่ ซึ่งเป็นเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นฐานการหารายได้ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจึงได้เกิดขึ้นตามนโยบายโดยรัฐบาลจะจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่หมู่บ้านหรือชุมชนเมืองแห่งละ 1 ล้านบาทในลักษณะของเงินทุนหมุนเวียน เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุน สร้างงาน สร้างอาชีพ เสริมและสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชนและรัฐวิสาหกิจ ขนาดเล็กในครัวเรือน

จากความพร้อมของหมู่บ้านชนงพระเหนือ หมู่ 1 ตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ได้รับขึ้นทะเบียนจัดตั้งเป็นกองทุนหมู่บ้าน เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ.2544 และได้รับเงินโอนเข้าบัญชี กองทุนหมู่บ้าน จำนวน 1 ล้านบาท เมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน พ.ศ.2544 มีสมาชิกกองทุนทั้งสิ้นจำนวน 185 คน ได้เริ่มให้สมาชิกกู้ยืมเงินในเดือนธันวาคม มีผู้กู้ทั้งสิ้นจำนวน 67 ราย เป็นจำนวนเงิน 950,000 เพื่อจะได้ทราบว่าโครงการกองทุนหมู่บ้านชนงพระเหนือ บรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ของข้างต้นมากน้อยเพียงใด จึงเห็นควรมีการประเมินกองทุนหมู่บ้าน โดยนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต ที่เข้ามาประจำอยู่ในหมู่บ้านนั้นๆ และเขียนเรียบเรียงรายงานการประเมินในรูปของ “สารนิพนธ์” (Substantive Report) เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จตลอดจนจุดอ่อนที่ควรปรับปรุงของแต่ละท้องถิ่น และเพื่อเป็นการพัฒนาความรู้ ความสามารถของนักศึกษา ในด้านการพัฒนาท้องถิ่น

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

- 2.1 เพื่อทราบถึงการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านชนงพระเหนือ ต.ชนงพระ อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา
- 2.2 เพื่อเสนอแนวคิดให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านชนงพระเหนือ
- 2.3 เพื่อให้ทราบถึงศักยภาพของกองทุนหมู่บ้านชนงพระเหนือ
- 2.4 เพื่อให้ทราบกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านชนงพระเหนือ
- 2.5 เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของกองทุนหมู่บ้านชนงพระเหนือ

3. กรอบความคิดทฤษฎี

กรอบความคิดทฤษฎี หรือต้นแบบทางความคิดที่ผู้เขียนสารนิพนธ์ ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านชนงพระเหนือ หมู่ 1 ต.ชนงพระ อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา ครั้งนี้ ได้แก่ ต้นแบบทางความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า “ซีพีพีโมเดล” (CIPP MODEL) ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ประกาศนียบัตรการจัดการและการประเมินโครงการ โดยที่อักษรมีความหมาย ดังนี้

- C ย่อมาจาก Context คือ บริบทของหน่วยระบบ
- I ย่อมาจาก Input คือ ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
- P ย่อมาจาก Process คือ กระบวนการของหน่วยระบบ
- P ย่อมาจาก Product คือ ผลผลิตของหน่วยระบบ

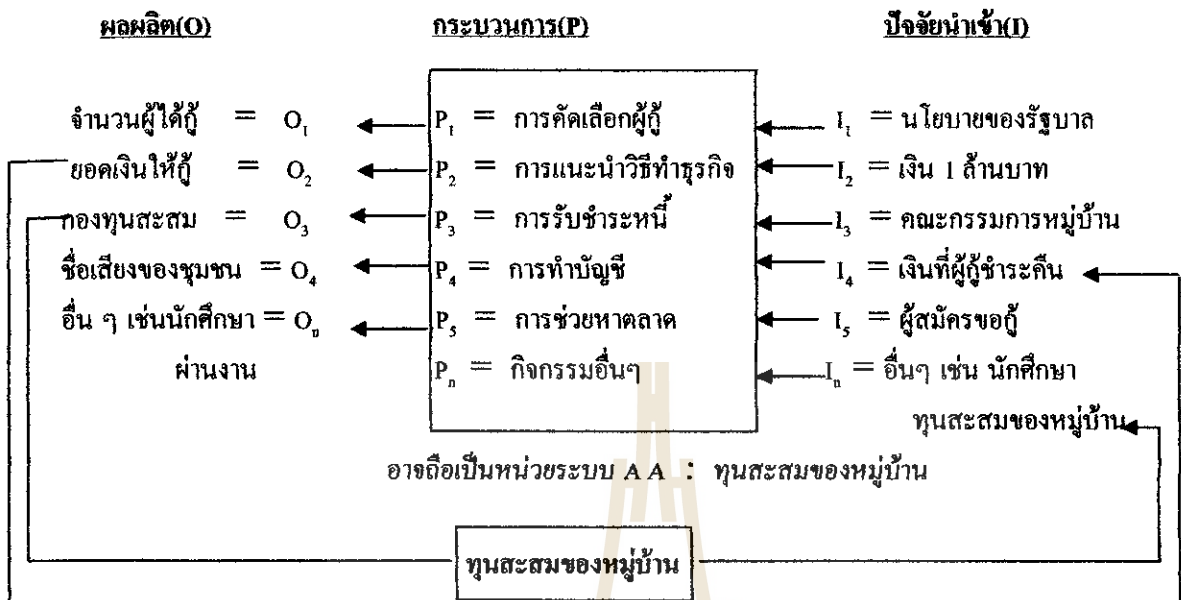
ซึ่งเป็นการประเมินเพื่อให้รายละเอียดต่างๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ ทำให้สามารถบ่งชี้จุดเด่น จุดด้อย เพื่อนำผลไปปรับปรุงกิจกรรม และมีการประเมินรวมสรุปหลังโครงการสิ้นสุดแล้ว เพื่อบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์ของโครงการที่เหมาะสม

ซีพีพีโมเดล จะประเมินด้านต่างๆ ดังนี้ คือ

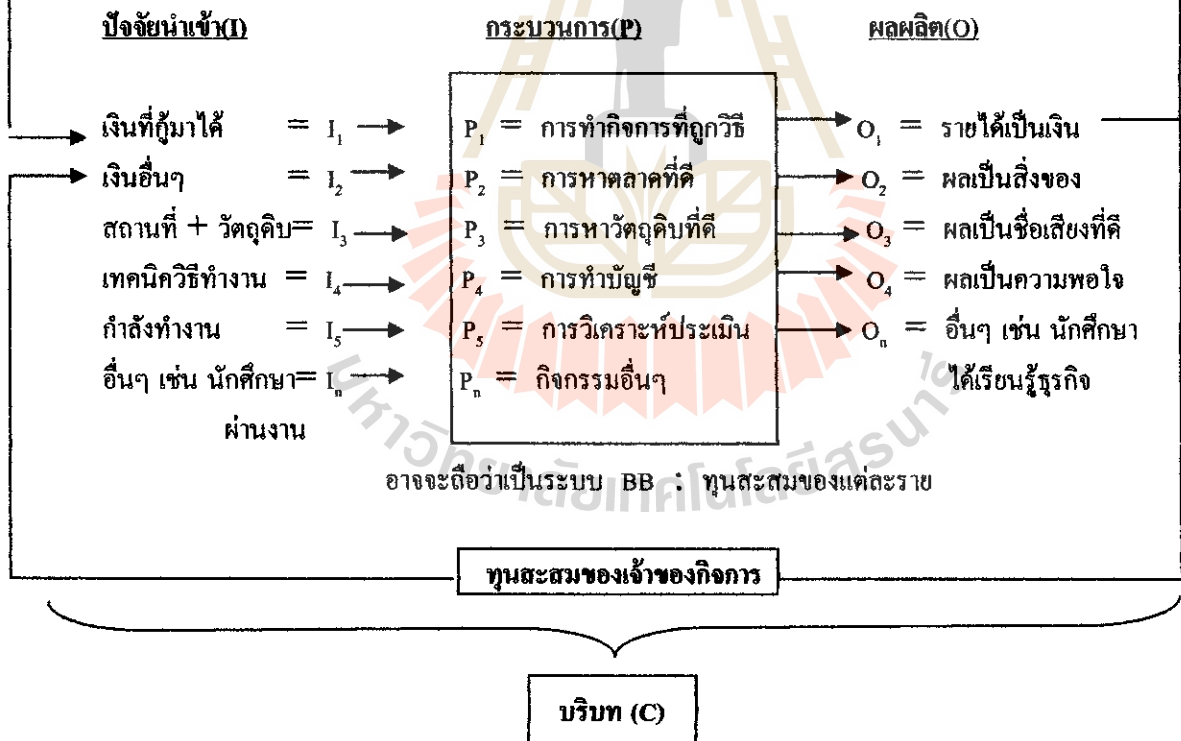
1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ เพื่อพิจารณา หลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนในการกำหนดวัตถุประสงค์
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพร้อมของทรัพยากร เช่น จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยี และแผนการของการดำเนินการโครงการ เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้างเพื่อกำหนดรูปแบบของโครงการ
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ในการดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน เป็นการตัดสินใจในด้านการประยุกต์ใช้ เพื่อควบคุมการดำเนินการของโครงการ
4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการขยาย เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ จะช่วยในการตัดสินใจเพื่อตัดสินใจตัดสินใจและความสำเร็จของโครงการ

แผนภาพข้างล่างนี้ แสดงองค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้านในรูปแบบของ "ซีพีพีโมเดล" ซึ่งมีส่วนประกอบดังนี้

หน่วยระบบ A : หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

หน่วยระบบ B : หน่วยระบบการดำเนินการของผู้กู้แต่ละราย($B_1 \dots B_n$)

แผนภาพที่ 1 ระบบการดำเนินงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

จากแผนภูมิที่ 1 นี้ แสดงภาพโดยรวมของการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและผู้กู้ จึงประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นหน่วยระบบ A ได้แก่ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำ ส่งเสริมผู้กู้ โดยมีหน่วยระบบสะสมทุน เป็นหน่วยระบบพ่วง คือ หน่วยระบบ AA

ส่วนที่ 2 เป็นหน่วยระบบ B ได้แก่ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย โดยมี หน่วยระบบสะสมทุน เป็นหน่วยระบบพ่วง คือ หน่วยระบบ BB

สำหรับหน่วยระบบ A มีปัจจัยนำเข้า ได้แก่ I ตามรายการต่างๆ ดังปรากฏในแผนภูมิ มีกระบวนการทำงาน ได้แก่ P ตามรายการต่างๆ ดังปรากฏในแผนภูมิ และมีผลผลิต ได้แก่ตามรายการต่างๆ ดังปรากฏในแผนภูมิ

หน่วยระบบ B คล้ายกันกับหน่วยระบบ A คือ เป็นหน่วยระบบผู้กู้แต่ละคน มีปัจจัยนำเข้า ได้แก่ I ที่จะนำมาประกอบกิจการของผู้กู้แต่ละราย มี P คือ กระบวนการทำอาชีพตามรายการและมี O ได้แก่ ผลผลิตตามรายการ

ความเชื่อมโยงที่สำคัญของหน่วยระบบ A และ B คือ หน่วยระบบกองทุนเป็นผู้ให้เงินกู้ แก่หน่วยระบบ B และอาจจะช่วยหาตลาดจำหน่ายสินค้าบางอย่าง ตลอดจนช่วยหาวิธีแนะนำดำเนินการให้ได้ผลดี ส่วนหน่วยระบบ B เมื่อดำเนินการได้ผลดี ส่งคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย ให้กับหน่วยระบบ A

บริบท (C) ในที่นี้หมายถึง บริบทของหน่วยระบบ A และ B เช่น สภาพภูมิประเทศ และประชากรของชุมชน ตลอดจนสภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไปของประเทศ และนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับกองทุนดังกล่าว

4. วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านชนงพระเหนือ มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านชนงพระเหนือ

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านชนงพระเหนือที่ผู้ทำสารนิพนธ์ปฏิบัติ

งาน

ขั้นตอนที่ 3 ใช้ชีพชีโมเดลวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน และกำหนดตัวบ่งชี้ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล

ขั้นตอนที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบรายงาน(บร.) บางส่วนทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม จากการสอบถาม สังเกต สัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 5 ประมวลสังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่จะต้องเขียนในบทที่ 3 และบทที่ 4

ขั้นตอนที่ 6 ลงมือเขียนบทที่ 1,2,3,4,5, บรรณานุกรม และภาคผนวกจนสมบูรณ์ตามแนวทางที่มีคำอธิบายในชุด สารนิพนธ์ ในโครงร่าง ที่เป็นชุดภาคผนวกหมายเลข 1

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

- 5.1 ได้ทราบถึงความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านชนงพระเหนือ
- 5.2 ได้ทราบถึงแนวคิดของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านชนงพระเหนือ
- 5.3 ได้ทราบถึงศักยภาพ ของกองทุนหมู่บ้านชนงพระเหนือ
- 5.4 ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจ ในกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านชนงพระเหนือ
- 5.5 ได้ตัวชี้วัด ความเข้มแข็งของการบริหารการพัฒนากองทุนหมู่บ้านชนงพระเหนือ และตัวชี้วัด ความเข้มแข็งของประชากรในหมู่บ้าน

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. นโยบาย หลักการ และวัตถุประสงค์กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

รัฐบาลซึ่งนายกรัฐมนตรี มีเจตนารมณ์ที่จะแก้ไขปัญหาความยากจน โดยได้กำหนดนโยบายเร่งด่วน ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนใน หมู่บ้านและชุมชนเมือง ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ในการให้ท้องถิ่นมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการสร้างเสริมความเข้มแข็ง ด้านสังคม และเศรษฐกิจ ของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับรากฐานของประเทศ รวมทั้งสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ และสังคมในอนาคต ความยากจนของประชาชนในชนบทและชุมชนเมือง เพื่อนำมาสร้างอาชีพและเสริมรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชน และวิสาหกิจขนาดเล็ก ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และจำเป็นเร่งด่วน จึงมีนโยบายจัดตั้งกองทุน เพื่อแก้ไขความยากจนตามนโยบาย “คิดเอง บริหารจัดการกันโดยประชาชน เพื่อประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1.2 หลักการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

รัฐบาลจัดทำการจัดสรรเงินให้แก่กองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง โดยพิจารณาจากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนี้

- 1) ความพร้อม ความสนใจ และการมีส่วนร่วม ของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง
- 2) ความพร้อมของคณะกรรมการกองทุน ที่เน้นความพร้อมของบุคคล ทั้งในด้านความรู้และประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุน
- 3) ความพร้อมของระบบการตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุน โดยสมาชิก
- 4) ความพร้อมของการบริหารจัดการ ที่สอดคล้องและเกื้อกูลกันระหว่างกองทุนหมู่บ้าน หรือชุมชนเมือง กับกองทุนอื่นๆ ที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้นในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

1.3 วัตถุประสงค์กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีดังนี้

- 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน
- 2) ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบ และบริหาร

จัดการเงินทุนของตนเอง

- 3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 4) กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับรากฐานของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต
- 5) เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็ง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน ในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และระเบียบกองทุนหมู่บ้านชนงพระเหนือ

2.1 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 1) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 แบ่งเป็น 2 หมวด 14 ข้อ ดังนี้
 - หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
 - หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
- 2) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 ว่าด้วยการปรับปรุงแก้ไขระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
- 3) ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 แบ่งเป็น 9 หมวด 45 ข้อ ดังนี้
 - หมวด 1 ข้อความทั่วไป
 - หมวด 2 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
 - หมวด 3 คณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
 - หมวด 4 คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด
 - หมวด 5 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
 - หมวด 6 กองทุนและสมาชิกกองทุน
 - หมวด 7 การกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
 - หมวด 8 การทำบัญชีและการตรวจสอบ
 - หมวด 9 บทเฉพาะกาล

2.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีสาระดังนี้

- ให้มีคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติคณะหนึ่ง
- กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ มีวาระอยู่ในตำแหน่ง คราวละ 2 ปี หรืออาจจะแต่งตั้งอีกได้
- การพ้นตำแหน่งของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
- การประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวน

คณะกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

- อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ
- การประชุมของคณะกรรมการ ให้นำข้อ 5 มาใช้กับการประชุมและวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมโดยอนุโลม
- ให้คณะกรรมการที่ปรึกษา และคณะกรรมการ ที่ได้รับการแต่งตั้งตามระเบียบนี้ ได้เข้า

ประชุมคำขอตอบแทนตามอัตราที่กำหนด ในพระราชกฤษฎีกาเข้าประชุมและคำขอแทนที่ปรึกษา

หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีสาระดังนี้

- ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
- อำนาจและหน้าที่ของสำนักงาน

2.3 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านชนงพระเหนือ

ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านชนงพระเหนือ มีดังต่อไปนี้

- 1) ชื่อของกองทุนหมู่บ้าน ให้ชื่อว่า “กองทุนหมู่บ้านชนงพระเหนือ”
- 2) ที่ตั้งของกองทุน หมู่ 1 ตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
- 3) การประกาศใช้ระเบียบข้อบังคับ
- 4) วัตถุประสงค์ของการตั้งกองทุนหมู่บ้าน
- 5) แหล่งที่มาของเงินกองทุน
- 6) คุณสมบัติของสมาชิก
- 7) การสมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน
- 8) การพ้นจากการเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน
- 9) การคิดค่าธรรมเนียมแรกเข้า
- 10) มูลค่าหุ้น และการถือหุ้นของสมาชิก
- 11) ประเภทของการกู้เงินจากกองทุน
- 12) การอนุมัติเงินกู้กองทุน

- 13) วงเงินในการกู้ยืม
- 14) หลักประกันในการกู้ยืมเงิน
- 15) อัตราดอกเบี้ยในการกู้ยืมเงินกองทุน
- 16) การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี
- 17) ค่าปรับ
- 18) คณะกรรมการกองทุน
- 19) การดำรงตำแหน่งของกรรมการกองทุน
- 20) อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
- 21) อำนาจหน้าที่ของประธานกองทุน
- 22) อำนาจหน้าที่ของรองประธานกองทุน
- 23) การทำหน้าที่แทนประธานและรองประธานที่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้
- 24) อำนาจหน้าที่ของเหรัญญิกกองทุน
- 25) อำนาจหน้าที่ของเลขานุการกองทุน
- 26) อำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจสอบภายใน
- 27) อำนาจหน้าที่ของประชาสัมพันธ์
- 28) อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนอื่นๆ
- 29) การประชุมของคณะกรรมการกองทุน
- 30) การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุม
- 31) ประเภทการกู้ยืม
- 32) การอนุมัติเงินกู้
- 33) การทำสัญญากู้เงิน
- 34) การประชุมใหญ่ของสมาชิก
- 35) การรักษาการตามระเบียบของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

3. หลักเกณฑ์ และแนวทางปฏิบัติในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3.1 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่างๆ เนื่องจากกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามข้อที่ 41 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 กล่าวว่า

- 1) จะต้องมีการเวียนสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดเข้าร่วมประชุม
- 2) การเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นไปตามมติที่ประชุม

สำหรับคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนจะต้องเป็นไปตามข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ดังนี้

- 1) เป็นผู้มิใช่ชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน ติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสองปี ก่อนวันที่ได้รับการคัดเลือกเป็นกรรมการกองทุน
- 2) เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ โดยมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์
- 3) ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียทางการเงิน ตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
- 4) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- 5) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท
- 6) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิด แต่รอการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ และความผิดฐานบุกรุก
- 7) ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออก จากราชการ องค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์การ หรือหน่วยงานที่สังกัด
- 8) ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
- 9) ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุน ตามข้อ 20(3) และ (4)

3.2 แบบคำขอขึ้นทะเบียน และประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

- 1) มีกระบวนการคัดเลือกคณะกรรมการตามระเบียบกองทุนหมู่บ้าน ตามวิธีการของหมู่บ้าน
- 2) คุณสมบัติของคณะกรรมการ
- 3) ความรู้และประสบการณ์ของคณะกรรมการในการบริหารกองทุนหมู่บ้าน
- 4) ระเบียบข้อบังคับในการดำเนินงาน
- 5) มีส่วนร่วมในการจัดการกองทุนหมู่บ้าน
- 6) สมาชิกปฏิบัติตามระเบียบกองทุนหมู่บ้าน
- 7) มีการเปิดบัญชีเงินฝากของกองทุนแล้ว

3.3 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

1) สมาชิกตามข้อ 18(3) ที่ประสงค์จะขอกู้เงินจากกองทุน ต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์

ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน โดยให้ยื่นคำขอกู้ดังกล่าวต่อคณะกรรมการกองทุน ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาเงิน ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

2) คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกินจำนวน สองหมื่นบาท

ในกรณีที่คณะกรรมการมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดเกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิก เพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งต้องไม่เกินห้าหมื่นบาท

การอนุมัติเงินกู้ถูกเงิน ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมและจำเป็น

3) ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอทั้งหมด หรือบางส่วนให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน พร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงิน ตลอดจนเงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้ แก่ให้ผู้ขอกู้และธนาคารรับทราบโดยเร็ว

ให้คณะกรรมการกองทุนแต่งตั้งผู้แทนกรรมการกองทุน อย่างน้อยสองคน เป็นผู้แทนคณะกรรมการกองทุนในการทำสัญญากู้ยืมเงินกับผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้

ให้ผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ เปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคาร และแจ้งหมายเลขบัญชีออมทรัพย์ ให้คณะกรรมการกองทุนรับทราบโดยเร็ว

การโอนเงินเข้าบัญชีผู้กู้ตามวรรคสอง ธนาคารจะเป็นผู้ทำหน้าที่โอนเงินเข้าในบัญชีผู้กู้ ที่ผ่านการพิจารณาอนุมัติจากคณะกรรมการกองทุน ตามคำสั่งและเงื่อนไขของคณะกรรมการกองทุน

4) คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กองทุนกำหนด

5) ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้ เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก โดยคำนึงถึงจรรยาบรรณและสภาพเศรษฐกิจและสังคมในหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นหลัก และปิดประกาศอัตราดอกเบี้ย หรือค่าตอบแทนดังกล่าวอย่างเปิดเผย

6) การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย การชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทน ให้ผู้กู้ชำระให้แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี นับแต่วันที่ทำสัญญา

7) ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญา ไม่ชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย หรือค่าตอบแทนตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญากู้ยืมเงิน ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ระเบียบหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนดไว้อย่างแน่นอน สำหรับจำนวนที่ขาดหรือค้างชำระ เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้

คณะกรรมการกองทุนอาจพิจารณายกเลิก หรือปรับลดเบี้ยปรับให้แก่ผู้กู้รายหนึ่งรายใดก็ได้ เมื่อมีเหตุอันสมควร และด้วยความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิกด้วยเสียงเกินกึ่งหนึ่ง หรือดำเนินการอื่นๆ ตามระเบียบที่กองทุนกำหนด

8) ในกรณีที่ผู้กู้มิได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืมเงิน หรือเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้กู้นำเงินไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์ โดยปราศจากเหตุผลอันสมควร ให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญา และเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย หรือค่าตอบแทนที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวนได้โดยทันที

ให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิกเพื่อลงมติให้ผู้กู้ ซึ่งนำเงินไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในคำขอกู้ยืม พ้นจากสมาชิกภาพในระยะเวลาสามสิบวัน หลังจากวันยกเลิกสัญญา สมาชิกซึ่งที่ประชุมสมาชิก มีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพตามวรรคสอง ห้ามมิให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุน เป็นระยะเวลาสองปี

3.4 การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

จากความพร้อมของหมู่บ้าน และชุมชนเมือง ที่จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ และได้รับการอนุมัติให้จัดตั้งกองทุน เพื่อรับการจัดสรรโอนเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง หรือชุมชนที่ยังไม่ได้รับการอนุมัติก็ตาม การพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอบรมอย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เป็นภารกิจที่ต้องมีการดำเนินการ สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จึงเห็นสมควรให้มีการสนับสนุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการศึกษาหลักสูตรการจัดการและการประเมิน โครงการ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่กำหนดการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในพื้นที่ หมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยกำหนดให้นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา ซึ่งจะช่วยในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งก่อให้เกิดการสร้างงานสร้างรายได้ ให้แก่ ผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับล่างอีกทางหนึ่ง และส่งเสริมให้บัณฑิตที่ต้องการพัฒนามาเกิด มีโอกาสกระทำได้ อีกทั้งบัณฑิตได้มีการยกระดับการศึกษาควบคู่กับการปฏิบัติงานในพื้นที่ สมควรให้สถาบันการศึกษาทั้งในส่วนของการทรวงศึกษาธิการ และทบวงมหาวิทยาลัย จัดทำหลักสูตรโดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมทั้งการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ และผู้จบหลักสูตรจะได้รับ “ประกาศนียบัตรบัณฑิต” ซึ่งเป็นการประเมินบัณฑิตดังกล่าวอีกทางหนึ่ง

4. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพพีโมเดล

รูปแบบการประเมินแบบชีพพีโมเดล

จำเนียร สุขหลาย และคณะ ได้สรุป “รูปแบบการประเมินแบบชีพพีโมเดล” ในหนังสือรวมบทความทางการประเมินโครงการ[สมหวัง พิริยานูวัฒน์,(บรรณาธิการ),2544:221-234] ดังนี้

D.L. Stufflebeam และคนอื่นๆ (PDK,1977,P.261-265) ได้เสนอแบบจำลอง CIPP (Context-Input-Process-Product Model) เพื่อการประเมินผลโครงการจากแนวคิดกว้างๆ ดังต่อไปนี้

รูปแบบของการประเมินโดยใช้หลักของเหตุผลต่างๆไป อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างการประเมิน กับ การตัดสินใจ และแสดงให้เห็นถึงว่า กระบวนการประเมินใดๆ ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้ คือ

1. ขั้นตอนการวิเคราะห์กิจกรรมและข้อมูลที่จะประเมิน เพื่อสนองความต้องการของผู้ตัดสินใจ
2. ขั้นตอนการรวบรวมสารสนเทศ(Information) ที่ต้องการ
3. ขั้นตอนการเสนอสารสนเทศ ให้แก่ผู้ตัดสินใจ

ด้วยวิธีการดังกล่าวนี้ เชื่อว่าการตัดสินใจนั้น จะเป็นไปด้วยความสมเหตุสมผลในการบรรลุเป้าหมาย อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ

สตัฟเฟิลบีม ได้ให้ความหมายของการประเมินว่า “เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์ เพื่อให้ได้มาซึ่ง ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจ ในทางเลือกต่างๆที่มีอยู่” โดยมีความคิดพื้นฐาน คือ

แผนภาพที่ 2.1 ความคิดพื้นฐานการประเมินของสตัฟเฟิลบีม

ความคิดพื้นฐานของสตัฟเฟิลบีม

ขั้นตอนที่ 1	กำหนด หรือระบุข้อมูลที่ต้องการ
ขั้นตอนที่ 2	การเก็บรวบรวมข้อมูล
ขั้นตอนที่ 3	วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศ เพื่อนำเสนอผู้บริหาร

รูปแบบของการประเมินแบบ CIPP MODEL

ซึ่งจะประเมินในด้านต่างๆ ดังนี้

1. การประเมินบริบท หรือสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) การประเมินสภาวะแวดล้อม เป็นรูปแบบพื้นฐานของการประเมินโดยทั่วไป เป็นการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผล เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะเน้นด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความต้องการและเงื่อนไขที่เป็นจริงต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง กับสภาพแวดล้อม นอกจากนี้ ยังช่วยในการวินิจฉัยปัญหา เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่จะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจ ความเหมาะสมของแผนงานต่างๆ ที่จัดขึ้น โดยดูว่าข้อมูลนั้นจะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ ซึ่งจะประเมินในด้านต่างๆ คือ

- 1) ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในโครงการ

2) บุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุมิติวัตถุประสงค์ของโครงการ

3) การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้งานดำเนินไปได้ เช่น หน่วยงานที่จะช่วยเหลือ เวลา เงินทุน อาคารสถานที่ อุปกรณ์เครื่องมือ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เมื่อแผนดำเนินการได้รับการอนุมัติ และลงมือทำ ประเมินกระบวนการจำเป็นต้องมีการเตรียมการ เพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับ(Feedback) แก่ผู้รับผิดชอบ ผู้ดำเนินการทุกลำดับชั้น การประเมินกระบวนการมีวัตถุประสงค์ใหญ่ๆ อยู่ 3 ประการ คือ

- 1) เพื่อหาและทำนายข้อบกพร่องของกระบวนการ หรือการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้
- 2) เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผน
- 3) เพื่อเป็นรายงานสะสมถึงการปฏิบัติต่างๆที่เกิดขึ้น

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) มีจุดมุ่งหมายเพื่อวัดและแปลความหมาย ของความสำเร็จ ไม่เฉพาะเมื่อสิ้นสุดวัฏจักรของโครงการเท่านั้น แต่ยังมีผลต่อเนื่องในระหว่างปฏิบัติตามโครงการด้วย ระเบียบวิธีต่างๆไปของการประเมินผลผลิต จะรวมถึงต่อไปนี้เข้าไว้ด้วยกัน คือ การวัดว่า การวัดวัตถุประสงค์นั้น นำไปใช้ได้หรือไม่ เกณฑ์ในการวัดที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการทำกิจกรรมอะไร เปรียบเทียบผลที่วัดมาได้ด้วยมาตรฐานสมบูรณ์ (Absolute Criteria) หรือมาตรฐานสัมพัทธ์ (Relative Criteria) ที่กำหนดไว้ก่อน และทำการแปลความหมายถึงเหตุของสิ่งที่เกิดขึ้น โดยอาศัยจากรายงานประเมินสถานะแวดล้อม ปัจจัย และกระบวนการร่วมด้วย

การอธิบายและตัดสินคุณสมบัติบางอย่างของบุคคล หรือกลุ่มบุคคลรวมทั้งกระบวนการและโครงการ (เขาวดี ราชย์กุลวิบูลย์ศรี, 2544:7)

ความหมายของการประเมินในเชิงการตัดสินคุณค่าจากความคิดเห็น เป็นความหมายที่เน้นการตัดสินค่าของสิ่งต่างๆ โดยนำความคิดเห็นของผู้ประเมินเป็นผู้ตัดสินใจ ถ้าผู้ประเมินมีลักษณะความรู้และประสบการณ์ที่แตกต่างกัน อาจตัดสินคุณค่าของสิ่งเดียวกันต่างกันก็ได้

รูปแบบการประเมินเพื่อการตัดสินคุณค่า (Value-Oriented Evaluation Model)

เป็นรูปแบบการประเมินที่มีหลักการว่า การประเมินเป็นการกำหนดคุณค่า หรือดีราค่าสิ่งที่ได้รับการประเมิน รวมทั้งการให้ความสำคัญกับผลผลิตทั้งหมดของโครงการ โดยใช้กระบวนการประเมินที่เป็นระบบตามกับวิธีการธรรมชาติ (Naturalistic Approach) ซึ่งผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินที่นำเสนอแนวคิดในแบบฉบับนี้ได้แก่ สตรีปเวน สเตก ไพรวัส เป็นต้น

ซึ่งรูปแบบการประเมินเพื่อการตัดสินคุณค่า เป็นส่วนหนึ่งของรูปแบบการประเมินตามแนวคิดของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งแต่ละบุคคล ได้นำเสนอแนวคิด โดยการเชื่อมโยงความคิดกับประสบการณ์ของตนเอง ดังนั้นการเลือกรูปแบบการประเมินเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการประเมินโครงการที่จะประเมิน ควรจะพิจารณาความเหมาะสม หรือความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และจุดประสงค์ของโครงการที่จะประเมินจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่า ยังมีรูปแบบการประเมินตามจุดประสงค์ของการนำไปใช้ อีก 2 แบบ ดังนี้

- 1) รูปแบบการประเมินที่เน้นจุดมุ่งหมาย (Objective Base Evaluation Model) ซึ่งเป็นการประเมินที่เน้นการตรวจสอบที่คาดหวังว่าจะเกิดขึ้นหรือไม่
- 2) รูปแบบการประเมินเพื่อการตัดสินใจ (Decision Oriented Evaluation Model) ซึ่งเป็นการประเมินที่มีหลักการประเมินที่เป็นระบบ โดยกำหนดขั้นตอนของการดำเนินการ เพื่อให้ได้สารสนเทศในการตัดสินใจ

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

1. วิธีการประเมินโครงการ

ในการประเมินสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ผู้ประเมินจะต้องกำหนดสิ่งที่ต้องการประเมิน ซึ่งได้แก่ จุดประสงค์ของการประเมิน และตัวชี้วัดการประเมินให้ชัดเจน จุดประสงค์ของการประเมินจะบ่งบอกเป้าหมายและสิ่งที่ต้องประเมิน ตัวชี้วัดการประเมินจะรวมถึงเกณฑ์ในการตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ต้องการประเมินตามจุดประสงค์ที่กำหนด สิ่งที่ต้องการประเมินสามารถกำหนดได้หลากหลายตามรูปแบบของการประเมิน ถ้าเป็นการประเมินแบบ CIPP MODEL สิ่งที่ต้องประเมิน คือ

- การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation)
- การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation)
- การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation)
- การประเมินผลผลิต (Product Evaluation)

โดยนำแนวคิดการประเมินแบบ CIPP MODEL มาใช้ในการตัดสินใจใน 3 ลักษณะ คือ

1. การตัดสินใจเริ่มต้นดำเนินโครงการ จะเป็นผลจากการประเมินสถานะแวดล้อม(Context Evaluation) ว่าโครงการนั้นมีความต้องการจำเป็นที่ต้องดำเนินการเพียงใด และผลจากการประเมินปัจจัยเบื้องต้น(Input Evaluation) เป็นข้อมูลเพื่อพิจารณาว่าสิ่งจำเป็นที่จะต้องใช้ดำเนินโครงการมีเพียงพอ จะทำให้โครงการดำเนินการไปสำเร็จลุล่วงหรือไม่ ถ้าปัจจัยนำเข้าจำเป็นยังไม่มีเพียงพอ อาจต้องชะลอโครงการไว้ก่อน

2. การประเมินกระบวนการดำเนินการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้โครงการสามารถดำเนินการตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

3. การประเมินผลสรุปของโครงการ (Product Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อลงข้อสรุปว่า โครงการที่ดำเนินการควรดำเนินการต่อไป หรือควรยุติโครงการ

ซึ่งจากแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินข้างต้น สามารถอธิบายการประเมินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ดังนี้

1. การประเมินเพื่อตัดสินใจให้เงินกองทุน ในการประเมินขั้นนี้เป้าหมายหรือจุดประสงค์ ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องการประเมินคือ ความเป็นไปได้ของโครงการที่เสนอ และความเข้มแข็งของชุมชน ในการที่จะชี้ว่าสามารถดำเนินการให้สำเร็จลุล่วงหรือไม่ เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการวัด คือ การพิจารณาโครงการที่ให้

ชุมชนนำเสนอ และพิจารณาโครงการเปรียบเทียบกับมาตรฐาน ตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ จึงตัดสินใจว่าโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของชุมชนนั้นๆ ควรได้รับอนุมัติเงินกองทุนหรือไม่

2. การประเมินการดำเนินการของโครงการ ในการประเมินการดำเนินการของโครงการมีเป้าหมายจุดประสงค์ เพื่อกำกับติดตาม และเพื่อปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงาน เพื่อให้โครงการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการวัดและประเมิน คือ การใช้นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและประเมินโครงการเป็นผู้เก็บข้อมูลโดยใช้ เครื่องมือเป็นแบบรายงาน (แบบ บร.) และใช้วิธีเก็บที่หลากหลายทั้งการสังเกต การสัมภาษณ์ การแจกแจง เป็นต้น จากข้อมูลที่นักศึกษาเก็บ โดยลักษณะการเข้าไปเป็นส่วนร่วม จะทำให้ทราบว่าโครงการดำเนินการเป็นไปตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด มีปัญหาอุปสรรคหรือไม่ อย่างไร เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจเพื่อแก้ไขปรับปรุงต่อไป

3. การประเมินผลสรุปโครงการ ในการประเมินผลสรุปโครงการมีเป้าหมายจุดประสงค์สำคัญเพื่อการตัดสินใจผลการดำเนินการของโครงการ เครื่องมือและวิธีการที่วัดเพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจ คือการให้นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและประเมินโครงการ เป็นผู้เก็บข้อมูลของพัฒนาชุมชน โดยใช้แบบรายงาน (บร.1-บร.12) เก็บข้อมูลทั้งผลสำเร็จของโครงการโดยตรง และผลการกระทบของโครงการในด้านต่างๆ ทั้งด้านบวกและด้านลบ เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจ ขกเลิก หรือให้การสนับสนุนโครงการต่อไป

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ความหมายของประชากร

ประชากร (Population) ที่มีใช้ในการวิจัยมีความหมายว่า กลุ่มทั้งหมดของสิ่งที่ต้องการศึกษาวิจัย ซึ่งอาจเป็นบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร หน่วยการปกครอง เช่น จังหวัด อำเภอ

ความหมายของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง (Sample or Sampling Group) ในการวิจัย หมายถึง กลุ่มที่ถูกเลือกจากประชากร เป็นตัวอย่างเพื่อใช้เป็นตัวแทนของประชากรในการศึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือ ตัวแทนของประชากรที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการศึกษา กลุ่มตัวอย่างมีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการคือ

2.1 วิธีสุ่มตัวอย่างจากประชากร

1) หมู่บ้านชนงพระเหนือ หมู่ 1 ตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ครัวเรือน จำนวน 261 ครอบครัว มีบ้าน 207 หลังคาเรือน มีประชากรทั้งหมด 748 คน มีพื้นที่ 6,726 ไร่

2) กองทุนหมู่บ้านชนงพระเหนือ หมู่ 1 ตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ก่อตั้งเมื่อวันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ.2544 มีสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 185 คน ให้สมาชิกกู้เงินกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 67 ราย รวมเป็นเงิน จำนวน 950,000 บาท

2.2 ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนที่ดีของประชากร เก็บข้อมูลจากแบบรายงาน ดังนี้

1) แบบรายงาน บร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทหมู่บ้าน)

2) แบบรายงาน บร. 2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)

3) แบบรายงาน บร.3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)

4) แบบรายงาน บร.4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)

5) แบบรายงาน บร.5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)

6) แบบรายงาน บร.6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)

7) แบบรายงาน บร.7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทักษะของประชาชน)

8) แบบรายงาน บร.8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์)

9) แบบรายงาน บร.9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)

10) แบบรายงาน บร.10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)

11) แบบรายงาน บร.11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี)

12) แบบรายงาน บร.12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ตัวแปรในการวิจัย เป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ความจริง เพื่อตอบปัญหาวิจัยหรือข้อสงสัยที่เกิดขึ้น กระบวนการที่ใช้ในการหาคำตอบของปัญหา ต้องเป็นกระบวนการที่เป็นเหตุเป็นผล มีความน่าเชื่อถือ

ตัวชี้วัด หมายถึง ข้อความที่แสดง หรือระบุประเด็นที่ต้องการประเมิน หรือตัวแปรที่ต้องการศึกษาจะบรรลุผลสำเร็จตามเกณฑ์ จะมีสภาพหรือคุณลักษณะที่ค่อนข้างเป็นรูปธรรม ตัวชี้วัดจะมีทั้งในส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงปริมาณ และส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงคุณภาพ

ตัวชี้วัดการประเมินโครงการโดยรวมและตัวแปรที่ศึกษา

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยภาพรวมตามแนวคิดเชิงระบบ ประกอบไปด้วย 2 หน่วยระบบ ดังนี้

1. หน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2. หน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินการของผู้กู้แต่ละราย

ดังนั้น ในการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อที่จะประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จึงเป็นไปตามกรอบความคิดทฤษฎีที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งได้รายการตัวชี้วัด ดังนี้

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator) สำหรับตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ A นี้ ประกอบไปด้วย

1.1 บริบทระดับประเทศ ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้

- 1.1.1 ความยากจนของประเทศ
- 1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม(SMEs)
- 1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ
- 1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
- 1.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน
- 1.1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท
- 1.1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ
- 1.2 บริบทระดับท้องถิ่น ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้
 - 1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน
 - 1.2.2 สภาพปัจจุบัน
 - 1.2.3 ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน
 - 1.2.4 ด้านวัฒนธรรม
2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้
 - 2.1 นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
 - 2.2 เงิน 1 ล้านบาท
 - 2.3 คณะกรรมการหมู่บ้าน
 - 2.4 เงินที่ผู้กู้ชำระคืน
 - 2.5 ผู้สมัครขอกู้
3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้
 - 3.1 การคัดเลือกผู้กู้
 - 3.2 การแนะนำวิธีทำธุรกิจ
 - 3.3 การรับชำระหนี้
 - 3.4 การทำบัญชี
 - 3.5 การช่วยหาตลาด
4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้
 - 1.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่ ตัวแปร
 - 1.1.1 จำนวนผู้กู้
 - 1.1.2 ยอดเงินให้กู้
 - 1.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ได้แก่
 - 1.2.1 จำนวนผู้ที่กู้ได้
 - 1.2.2 จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน
 - 1.2.3 การขยายกิจการของผู้กู้

1.2.4 การเกิดกิจการใหม่ๆ ขึ้นในท้องถิ่น

1.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่

1.3.1 กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง

1.3.2 ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้

1.3.3 ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด

1.3.4 ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลราย ประกอบไปด้วยตัวชี้วัด จำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบท ของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1.1 ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ เป็นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับตัวชี้วัดระดับประเทศ ของหน่วยระบบ A (ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น)

1.2 ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น เป็นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น ของหน่วยระบบ A (ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น)

1.3 ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้

1.3.1 ความรู้ความสามารถของผู้ดูแลและครอบครัว

1.3.2 ทรัพย์สินของผู้ดูแลและเครือญาติ

1.3.3 หนี้สินธนาคารของผู้ดูแล

1.3.4 หนี้สินายทุนนอกระบบของผู้ดูแล

1.3.5 อาชีพหลักของผู้ดูแล

1.3.6 รายได้ของครอบครัว

1.3.7 ประสบการณ์ในการดำเนินงาน

2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้

2.1 เงินที่กู้มาได้

2.2 เงินอื่นๆ

2.3 สถานที่ และวัตถุดิบ

2.4 เทคนิควิธีทำงาน

2.5 กำลังทำงาน

3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้

3.1 การทำกิจการถูกวิธี

3.2 การหาตลาดที่ดี

3.3 การหาวัตถุดิบที่ดี

3.4 การทำบัญชี

3.5 การวิเคราะห์ประเมิน

4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่

4.1.1 รายได้เป็นเงิน

4.1.2 ผู้กู้ได้ผลิตเป็นสิ่งของ

4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ได้แก่

4.2.1 ผู้กู้ได้ขยายกิจการ

4.2.2 ผู้กู้ได้ทำกิจการด้วยเทคนิควิธีที่ดีขึ้น อันเนื่องมาจากการได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

4.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่

4.3.1 ผู้กู้ที่การพึ่งตนเอง

4.3.2 ผู้กู้มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน

4.3.3 การกลับคืนถิ่นของประชาชน

กล่าวโดยสรุป ตัวชี้วัดการประเมินโครงการ โดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B มีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่น ปัจฉาผู้นำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัว ต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยระบบ B คือ รายได้เป็นเงิน ผู้กู้แต่ละรายต้องส่งคืนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนั้น เงินที่ผู้กู้ชำระคืนเป็นตัวชี้วัด ปัจฉาผู้นำเข้าของหน่วยระบบ A

ความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น ต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบ เพราะ หน่วยระบบ A ประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบ ดำเนินกิจการของผู้กู้ประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้กู้ชำระคืนก็จะส่งเข้าไปเป็นปัจฉาผู้นำเข้าให้แก่หน่วยระบบ A มากขึ้น ในทำนองคล้ายกันกับผลผลิตของหน่วยระบบ A คือ ยอดเงินกู้ที่ให้กับผู้กู้ ถ้าออกไปสู่คนคิดและมากพอ หน่วยระบบ B จะประสบความสำเร็จด้วย

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการและการเก็บรวบรวมข้อมูล จะต้องมีความเหมาะสมกับการใช้ รวบรวมข้อมูล ที่มีลักษณะแตกต่างกัน ดังนั้น จะต้องมีการเลือกเครื่องมือที่เหมาะสม ที่สามารถใช้เก็บ รวบรวมข้อมูลได้สอดคล้องกับความต้องการ ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สามารถจำแนกได้ดังนี้

1) แบบรายงาน บร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)

2) แบบรายงาน บร. 2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)

3) แบบรายงาน บร.3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทศนคตที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชน เมือง)

- 4) แบบรายงาน บร.4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)
- 5) แบบรายงาน บร.5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- 6) แบบรายงาน บร.6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- 7) แบบรายงาน บร.7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนใน
ทัศนะของประชาชน)
- 8) แบบรายงาน บร.8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์)
- 9) แบบรายงาน บร.9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)
- 10) แบบรายงาน บร.10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)
- 11) แบบรายงาน บร.11 (แบบศึกษาเจาะลึกกรณี)
- 12) แบบรายงาน บร.12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีวิธีการที่ใช้เก็บข้อมูล ดังนี้

- 5.1 ค้นหาข้อมูลมือสอง จากแหล่งข้อมูล คือ
 - 1) กองทุนหมู่บ้านชนงพระเหนือ
 - 2) ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลชนงพระ
 - 3) สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอปากช่อง
 - 4) สำนักงานเกษตรอำเภอปากช่อง
- 5.2 การสัมภาษณ์ โดยใช้แบบรายงาน (บร.)ต่างๆ ในการสัมภาษณ์คณะกรรมการ ผู้นำชุมชน กำนันผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกผู้กู้ ชาวบ้านชนงพระเหนือ
- 5.3 การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน
- 5.4 การสังเกต มี 2 วิธี คือ
 - 1) สังเกตอย่างมีส่วนร่วม
 - 2) สังเกตอย่างไม่มีส่วนร่วม

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data) เป็นกระบวนการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ จัดให้เป็นระบบระเบียบ เพื่อสะดวกรวดเร็วและง่ายต่อการทำความเข้าใจ แปลความและสรุปความ ในการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มี 2 ประเภท ดังนี้

- 6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

แบบรายงาน บร.2 โดยใช้ค่าสถิติ คือ ค่าร้อยละ ในการวิเคราะห์ข้อมูลบางส่วน

6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

- 1) แบบรายงาน บร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)
- 2) แบบรายงาน บร. 2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)
- 3) แบบรายงาน บร.3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคดีที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชน

เมือง)

- 4) แบบรายงาน บร.4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)
- 5) แบบรายงาน บร.5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- 6) แบบรายงาน บร.6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- 7) แบบรายงาน บร.7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนใน
ทักษะของประชาชน)

- 8) แบบรายงาน บร.8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์)
- 9) แบบรายงาน บร.9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)
- 10) แบบรายงาน บร.10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)
- 11) แบบรายงาน บร.11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี)
- 12) แบบรายงาน บร.12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

นโยบายและมาตรการด้านเศรษฐกิจของรัฐบาล (พ.ศ. 2544) ได้มีรูปแบบการแก้ไขปัญหาคความยากจนของประเทศไว้ในยุทธศาสตร์การแก้ไขและจัดการปัญหาความยากจนของเกษตรกรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

คณะรัฐมนตรีเห็นชอบในหลักการแนวคิดและยุทธศาสตร์การแก้ไขและจัดการปัญหาความยากจนของเกษตรกรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และมอบหมายให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำหนดแนวทางการดำเนินงานให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ ดังนี้

1) เร่งรัดการพัฒนาและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ โดยดำเนินงานด้านการกระจาย การถือครองที่ดินและการปฏิรูปที่ดินให้แก่เกษตรกรรายย่อยและยากจน เพื่อให้เกิดความมั่นคงในการถือครองที่ดิน รวมทั้งการพัฒนา พื้นฟูสมรรถนะของดินเพื่อเกษตรกรรมและพัฒนา โครงสร้างปัจจัยพื้นฐานด้านการผลิต เกษตรกร เช่น แหล่งน้ำ เงินทุน เทคโนโลยีและการเพิ่มมูลค่าผลผลิต

2) ปรับกระบวนการทัศน์ของบุคลากรในภาครัฐ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้สอดคล้อง กับแนวคิดและวิธีการทำงานในรูปแบบใหม่ ที่มุ่งเน้นการทำงานโดยกระบวนการมีส่วนร่วม การทำงานแบบบูรณาการ มีการวางแผนและปฏิบัติงานในลักษณะจากล่างสู่บน ขอมรับในศักยภาพด้านการพัฒนาของเกษตรกรและชุมชน และการปรับเปลี่ยนบทบาทของเจ้าหน้าที่รัฐ จากผู้ชี้นำมาเป็นผู้สนับสนุน ทั้งนี้ โดยเน้นให้บุคลากรภาครัฐ ได้ผ่านการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ จากเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาคความยากจนและสามารถพึ่งพาตนเองได้

3) เร่งรัดการปรับโครงสร้างองค์กร ในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ทั้งในระดับส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เพื่อให้มีการทำงานในลักษณะบูรณาการ ระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาสังคม โดยใช้ “ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรชุมชน” เป็นกลไกหลักของการดำเนินงานพัฒนาชนบท โดยทำหน้าที่หลัก ในด้านการสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร การจัดทำแผนพัฒนาของชุมชนในด้านการพัฒนาการเกษตรและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพให้มีความสมดุลและยั่งยืน (<http://www.moc.go.th/thai/dbe/>)

อย่างไรก็ตามการแก้ไขปัญหาคความยากจนเหล่านั้นเป็นเพียงการแก้ปัญหาเบื้องต้นซึ่งในปัจจุบันความยากจนของประชาชนยังคงอยู่ซึ่งอาจจะประสบความสำเร็จบ้างเป็นบางส่วนเนื่องจากยังต้องอาศัยระยะเวลาในการ

รับเปลี่ยนจากสิ่งที่เคยเป็น

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

รัฐบาลได้เล็งเห็นถึงความจำเป็นในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยการเพิ่มการใช้จ่ายภาครัฐ เพิ่มกำลังซื้อให้แก่ประชาชนกลุ่มต่างๆ ควบคู่ไปกับมาตรการสร้างความรู้ความสามารถให้ประชาชนระยะยาว โดยจัดตั้งค่าใช้จ่ายสำรองเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 จำนวน 58,000 ล้านบาท เพื่อสนับสนุนแผนงาน 5 ด้าน ได้แก่ แผนงานด้านการเกษตร แผนงานด้านการท่องเที่ยว แผนงานด้านอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) แผนงานด้านชุมชน และแผนงานด้านฝึกอบรม

แผนงานด้านอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) เพื่อสนับสนุนการสร้างงาน สร้างรายได้ ช่วยการส่งออกและเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันของประเทศระยะยาว ในการจัดทำแผนงานตามนโยบายและการพัฒนาโครงการ รัฐบาลได้มอบหมายให้กระทรวงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนงานแห่งชาติที่สอดคล้องและสามารถตอบสนองวัตถุประสงค์หลักของค่าใช้จ่ายสำรองเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจได้ ซึ่งหน่วยงานที่ดูแลแผนงานด้านอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) คือ กระทรวงอุตสาหกรรม

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมเป็นหน่วยงานหลักหน่วยงานหนึ่งที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ได้กำหนดนโยบายและแนวทางการส่งเสริมโดยยึดกรอบแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายของรัฐบาลที่แถลงไว้ต่อรัฐสภา แผนแม่บทการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม แผนปรับโครงสร้างอุตสาหกรรม และนโยบายอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เช่น นโยบายบรรเทาปัญหาการว่างงาน/ส่งเสริมการจ้างงานภาคอุตสาหกรรม นโยบายปรับบทบาทภาคราชการ นโยบายการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี เป็นต้น

มาตรการเร่งด่วนระยะสั้น

1. ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งรัดการจัดทำแผนปฏิบัติการโครงการหนึ่งตำบลเพื่อให้แต่ละชุมชนได้นำภูมิปัญญาและศักยภาพของท้องถิ่นมาใช้

2. ร่วมผลักดันการจัดตั้งธนาคารวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก รวมทั้งแก้ไขปัญหาสภาพคล่องของภาคอุตสาหกรรม เน้นการเพิ่มเงินทุนหมุนเวียน พร้อมกับการลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ เพิ่มโอกาสและทางเลือกด้านแหล่งเงินให้ผู้ประกอบการใหม่ อันจะช่วยสร้างและรักษาฐานการผลิต การจ้างงาน การสร้างรายได้

3. ให้ความช่วยเหลือเพื่อลดต้นทุนการผลิตในโรงงานอุตสาหกรรม โดยจัดบริการปรึกษาแนะนำเพื่อปรับปรุงกระบวนการผลิต

4. สนับสนุนการแก้ไขปัญหาสภาพคล่องของภาคอุตสาหกรรม ด้วยการส่งเสริมการจดทะเบียนกรรมสิทธิ์เครื่องจักรเพื่อให้สามารถใช้เป็นหลักทรัพย์ในการกู้ยืม ผลักดันความร่วมมือกับธนาคารพาณิชย์ เพื่อสนับสนุนสินเชื่อแก่ SMEs เพิ่มขีดความสามารถในการวิเคราะห์สินเชื่อ พร้อมทั้งลดอัตราดอกเบี้ยของ

บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรม ขนาดย่อม(บอย.)

5. เร่งรัดการปรับโครงสร้างภายใน เพื่อช่วยลดต้นทุนและข้อเสียเปรียบ ในการแข่งขันของอุตสาหกรรมไทย

6. ปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยโรงงาน และการมาตรฐานอุตสาหกรรมให้ทันสมัย เพื่อต่อการประกอบธุรกิจอุตสาหกรรม

7. เร่งรัดการดำเนินงานเพื่อปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมทั้งด้านการผลิต การจัดการและการตลาดให้บังเกิดผลอย่างแท้จริงและต่อเนื่อง

8. พัฒนาสมรรถนะบุคลากร และองค์กรภาครัฐและเอกชนด้านเทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัย ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยภาคอุตสาหกรรม และด้านระบบการจัดการตามมาตรฐานสากล เช่น ISO 9000, ISO 14000, ISO 18000 และ HACCP เป็นต้น

9. กำหนดมาตรการบรรเทาผลกระทบและเตรียมความพร้อมรับการเปิดเสรีทางการค้า ทั้งจากข้อตกลง WTO AFTA และกลุ่มเศรษฐกิจอื่นๆ รวมทั้งส่งเสริมภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลด้านการค้า การลงทุน และการวิเคราะห์ผลกระทบตามข้อตกลงภายใต้ กรอบข้อตกลงและความร่วมมือระหว่างประเทศ

มาตรการระยะยาว

1. ปรับโครงสร้างการผลิตในภาคอุตสาหกรรม และการส่งเสริมการลงทุน ให้สอดคล้องกับเป้าหมายและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศ โดยคำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติ ทักษะฝีมือ ภูมิปัญญาไทย ศักยภาพในการผลิต และการตลาด และการใช้วัตถุดิบภายในประเทศ ให้สอดคล้องกับการพึ่งพาจากต่างประเทศ

2. เสริมสร้างให้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมพื้นฐาน และเชื่อมโยงอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่จะก่อให้เกิดผลต่อเนื่องต่อการปรับโครงสร้างการผลิตภาคอุตสาหกรรม ตลอดจนส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่องกับทรัพยากรธรรมชาติและอุตสาหกรรมพื้นฐานของประเทศ

3. สร้างความแข็งแกร่งให้กับอุตสาหกรรมที่ประเทศไทยมีศักยภาพการพัฒนาและมีฐานความรู้ความชำนาญสูงโดยส่งเสริมให้ไทยเป็นแหล่งผลิตอาหารและแปรรูปสินค้าเกษตรอุตสาหกรรมที่มีคุณภาพของโลก

4. พัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็กให้มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมของประเทศ

5. ส่งเสริมบทบาทของสถาบันการเงิน โดยจัดทำแผนพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลาง และขนาดเล็กให้เข้าถึงแหล่งสินเชื่อ

6. สนับสนุนและกำหนดมาตรฐาน เพิ่มมูลค่าเพิ่มสินค้าอุตสาหกรรม สนับสนุนการเพิ่มผลผลิตภาคอุตสาหกรรมเพื่อการแข่งขัน และพัฒนาอย่างยั่งยืน

7. สนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมในท้องถิ่น ชุมชน และภูมิภาค ให้เกิดธุรกิจอุตสาหกรรมที่มีระบบการจัดการที่เข้มแข็งโดยส่งเสริมให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม

8. ส่งเสริมการรับช่วงและเชื่อมโยงการผลิต โดยเน้นการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและเสริมสร้างความปลอดภัยในสถานประกอบธุรกิจอุตสาหกรรม บังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดกับกิจการที่เป็นแหล่งกำเนิดมลพิษและส่งเสริมการผลิตที่สะอาด

9. พัฒนาระบบสารสนเทศสภาวะอุตสาหกรรม เพื่อสร้างระบบข้อมูลเตือนภัยและเป็นข้อมูลเพื่อการปรับตัวได้ทันสถานการณ์

10. เร่งรัดการจัดตั้งสถาบันอิสระ เพื่อทำหน้าที่สนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมในแต่ละสาขา ได้แก่ สถาบันผลิตภัณฑ์ไม้และเครื่องเรือน สถาบันยาและเคมีภัณฑ์ สถาบันอุตสาหกรรมเชรามิกส์ และสถาบันอุตสาหกรรมอื่นๆ

11. ส่งเสริมและขยายความร่วมมือ ด้านอุตสาหกรรมและการลงทุนกับต่างประเทศและประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาค เพื่อสร้างพันธมิตรทางการค้าและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมและจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ทั่วประเทศมีกระบวนการประเมินผลการพัฒนาพื้นที่อย่างต่อเนื่อง (<http://www.smethai.net/th/>)

1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในปี 2540 ได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจส่วนรวมอย่างรุนแรงก่อให้เกิดปัญหาความยากจนเพิ่มมากขึ้น เกิดความขาดทุนด้านรายได้ในการยังชีพประกอบกับ ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำคาดว่าจะยังมีแนวโน้มที่จะชะลอตัวต่อไปอีกระยะหนึ่ง จึงต้องปรับฐานเศรษฐกิจของประเทศให้เข้มแข็งและสามารถขยายตัวต่อเนื่องอย่างมีคุณภาพ

เศรษฐกิจไทยได้ผ่านพ้นช่วงครึ่งปีแรกมาแล้ว ปรากฏว่าภาคการผลิต การบริโภค และการลงทุนปรับตัวขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่สำหรับภาคการส่งออกนั้นกลับยังคงอยู่ในภาวะที่หดตัว โดยในครึ่งปีแรกการส่งออกลดลงไปร้อยละ 1.5 แม้ว่าในไตรมาสที่ 2 จะขยายตัวขึ้นร้อยละ 3.4 ก็ตาม แต่หากมองผลของค่าเงินดอลลาร์สหรัฐ.ที่ยังคงอ่อนตัวลง ซึ่งส่งผลให้ค่าเงินบาทแข็งค่าขึ้น ย่อมส่งผลกระทบต่อการส่งออกในช่วงไตรมาสที่ 3 อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อย่างไรก็ตาม การแข็งค่าของเงินบาทไทยเมื่อเทียบกับประเทศคู่ค้าและคู่แข่งทางการค้าแล้วยังแข็งน้อยกว่า โดยค่าเงินบาทเมื่อเทียบกับดอลลาร์สหรัฐ. ตั้งแต่วันที่ 3 มกราคม ถึง 31 กรกฎาคม 2545 แข็งค่าขึ้นร้อยละ 5.2 ขณะที่เงินรูเปียอินโดนีเซียแข็งขึ้นร้อยละ 13.9 เงินวอนเกาหลีใต้แข็งขึ้นร้อยละ 9.8 เงินเยนญี่ปุ่นแข็งขึ้นร้อยละ 10.1 และเงินยูโรแข็งขึ้นร้อยละ 8.9 ในขณะที่มาเลเซีย จีน และฮ่องกง ค่าเงินอ่อนตามดอลลาร์สหรัฐ. ทำให้การส่งออกสินค้าซึ่งแข่งขันกับ 3 ประเทศนี้ไทยเสียเปรียบมาก

ภาคเศรษฐกิจที่แท้จริงของไทยส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่ดีขึ้น ส่งผลให้ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ปรับประมาณการเศรษฐกิจปี 2545 จากเดิมที่คาดว่าจะขยายตัวร้อยละ 2.5 – 3.5 เป็นร้อยละ 3.0 – 4.0 ซึ่งสอดคล้องกับประมาณการเมื่อเดือนมิถุนายนของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำหรับเงินเฟ้อ ธปท.คาดว่าจะอยู่ในระดับที่ประมาณไว้เดิมคือร้อยละ 0.5 – 1.0 แม้ราคาน้ำมันดิบจะปรับสูงขึ้น แต่ค่าเงินบาทที่แข็งขึ้นทำให้ราคาสินค้านำเข้าในรูปเงินบาทลดลง ส่วนในปี 2546 คาดว่าเศรษฐกิจไทยจะขยายตัวร้อยละ 3.0 – 4.0 จากเดิมที่คาดว่าจะขยายตัวร้อยละ 2.5 – 4.0 และคาดว่าเงินเฟ้ออยู่ระดับร้อยละ 0.5 – 1.5 จากเดิมคาดว่าจะอยู่ที่ระดับร้อยละ 1.0 – 2.0

(<http://www.cb.ktb.co.th/prod/brsearch.nsf>)

อย่างไรก็ตามประเทศไทยไม่สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้ เนื่องจากงบประมาณของประเทศมีไม่เพียงพอ จนต้องกู้เงินจากต่างประเทศทำให้ประชาชนมีหนี้สินมาก และมีอำนาจในการซื้อลดลง ส่งผลต่อภาคอุตสาหกรรม รัฐบาลจึงได้กำหนดนโยบายในการแก้ปัญหาเพื่อลดภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศดังนี้

1. เร่งรัดการกระตุ้นเศรษฐกิจ ที่มีผลต่อการยกระดับรายได้ของประชาชน และหยุดการทรุดตัวทางเศรษฐกิจโดยคงภาวะการขาดดุลการคลังต่อไประยะหนึ่ง ในกรอบการรักษาไว้ซึ่งเสถียรภาพและวินัยการคลังที่เหมาะสม

2. ปรับปรุงระบบภาษีให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศเพื่อส่งเสริมกระตุ้นภาคเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มภายในประเทศ

3. บริหารการคลังอย่างมีเสถียรภาพ และยั่งยืน โดยเฉพาะการรักษาวินัยทางการคลัง จัดทำแผนการบริหารทรัพย์สินและหนี้สินสาธารณะที่มีประสิทธิภาพ ประหยัด และกู้เงินเฉพาะเพื่อการลงทุนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเป็นหลัก เพื่อสร้างฐานรายได้ให้แก่ประชาชนและเอกชน

(คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภาวันจันทร์ที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544)

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

ปัจจุบันสภาพแวดล้อมของประเทศได้ถูกทำลายไปมาก เนื่องจากมีโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้น ในบางพื้นที่ที่รัฐบาลดูแลไม่ทั่วถึงก็จะเกิดมลภาวะเป็นพิษ เกิดสิ่งแวดลอมเน่าเสีย โรงงานอุตสาหกรรมปล่อยน้ำเสียทิ้ง ปล่อยควันพิษ และเกิดจากฝุ่นละออง ควันไอเสียจากรถยนต์ ปัญหาเครื่องจักรเสียงดัง เกินมาตรฐานที่กำหนดทำให้เป็นอันตรายกับประสาทหู ในชนบท เกษตรกรก็มักจะมีปัญหา ดินเสื่อมคุณภาพ เนื่องจากมีการดอง และเบสมากเกินไปทำให้ดินไม่มีความอุดมสมบูรณ์ ปัญหาจากป่าถูกทำลายทำให้ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล การจับสัตว์น้ำในฤดูผสมพันธุ์ ล้วนเป็นปัญหาที่ต้องรอการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

รัฐบาลมีนโยบายฟื้นฟูสภาพและคุณภาพการป้องกันความเสื่อมโทรม หรือการสูญเสียไปและการนำกลับมาใช้ใหม่ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เอื้อต่อการดำรงชีวิตเกิดความสมดุลในการพัฒนา และเป็นรากฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างยั่งยืน

1. บริหารและจัดการสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพแบบบูรณาการ โดยยึดหลักธรรมาภิบาลและการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นดั้งเดิม

2. ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน และชุมชนในการควบคุมและกำจัดมลภาวะที่มีผลต่อสุขภาพอนามัยและคุณภาพชีวิต

3. สนับสนุนให้น้ำต้นทุนทางสังคมมาพิจารณา ในการดำเนินโครงการที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อม

4. สนับสนุนการวิจัยและการพัฒนาเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของคนไทย ในการบริหารจัดการกับสิ่งแวดล้อม (คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภาวันจันทร์ที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544)

1.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

นับแต่ต้นปี 2541 เป็นต้นมา ประเทศไทยประสบกับภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ซึ่งเป็นผลมาจากการขาดสภาพคล่องในระบบเศรษฐกิจ ทำให้เกิดปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากอย่างรวดเร็ว สาเหตุของปัญหาดังกล่าว สามารถแบ่งออกเป็น 2 ปัจจัยหลัก คือ ปัจจัยภายนอกอันได้แก่ การเปลี่ยนแปลงระบบอัตราแลกเปลี่ยนเมื่อเดือนกรกฎาคม 2540 การแข่งขันในภาคธุรกิจต่างๆ ที่ทวีความรุนแรงขึ้น เช่น ในด้านอสังหาริมทรัพย์ สำหรับปัจจัยภายใน นั้น เกิดจากการที่ผู้ประกอบการจำนวนมากขยายกิจการโดยการกู้ยืมเงินมาลงทุนในธุรกิจที่ไม่ถนัดและไม่มีความชำนาญ หรือนำเงินมาใช้ผิดวัตถุประสงค์ เช่น กู้เงินระยะสั้นมาใช้ระยะยาว ประกอบกับการขาดกระบวนการติดตามหนี้ที่มีประสิทธิภาพ ปัจจัยเหล่านี้เป็นเหตุให้ทุกวันนี้เกิดปัญหาด้านสภาพคล่อง ซึ่งส่งผลให้เป็นหนี้ NPL ในเวลาต่อมา ซึ่งการปรับปรุงโครงสร้างหนี้เป็นแนวทางหนึ่งที่ทางการนำมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหานี้เสียดังกล่าว

<http://www.bot.or.th/bothomepage/Special/CDRAC/cdrac.htm>

ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศเกิดภาวะขาดแคลนเงินลงทุนไม่สามารถเข้าถึงเงินแหล่งเงินทุนในระบบได้ และต้องพึ่งแหล่งเงินนอกระบบและเสียดอกเบี้ยในอัตราที่สูง ทางรัฐบาลจึงมีนโยบายในการแก้ปัญหา ดังนี้

1. ปรับโครงสร้างสินเชื่อและเงินทุนภาคเกษตร ให้สอดคล้องกับวงจรการผลิต เร่งรัดแก้ไขหนี้สินของเกษตรกร การพักชำระหนี้ให้กับเกษตรกร รายย่อย เป็นเวลา 3 ปี
2. ส่งเสริมการเกษตรแบบผสมผสาน
3. โครงการธนาคารเพื่อการเข้าสู่แหล่งเงินทุนของผู้ที่มีรายได้น้อย
4. ส่งเสริมระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง

1.1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท

ปัจจุบันบรรยากาศของชนบทเริ่มเลื่อมโทรมลง เพราะ สาเหตุที่เกิดขึ้นมาจากหลายทิศทาง ที่สำคัญ 1. ผลจากการพัฒนาประเทศตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1-6 ที่เน้นอุตสาหกรรมและบริการ การท่องเที่ยว การสร้างถาวรวัตถุ การเน้นปลูกพืชเศรษฐกิจชนิดเดียวเพื่อขาย ทำให้ป่าไม้แหล่งความอุดมสมบูรณ์ของดินเสื่อมโทรมลง ประกอบกับการเอื้อประโยชน์ให้แก่ธุรกิจเอกชนและอำนาจการเมืองอยู่ในมือนายทุนทำให้เกษตรกรปลูกข้าวไม่ได้ผล ราคาผลผลิตตกต่ำ ขณะที่ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง เครื่องจักรกล ราคาแพงจนต้องกู้หนี้ยืมสินมาทำการผลิตและจำหน่าย แต่ไม่อาจสร้างผลกำไรได้ จึงต้องหาชีวิตเสริมด้วยการอพยพแรงงานเพื่อมี รายได้มาจุนเจือครอบครัว ประกอบกับเกิดช่องว่างทางสังคมซึ่งมีชนชั้นระหว่างคนรวยและคนจน ไม่มีความสมดุลในการพัฒนาประเทศในทางเศรษฐกิจ สังคม การ

ปกครอง การศึกษา สาธารณะสุข และปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของราชการทั้งส่วนกลางและท้องถิ่น
รัฐบาลจึง

(<http://www.rakbankerd.com/benny/>)

ดังนั้นเพื่อแก้ไขปัญหาช่องว่างในชนบทซึ่งเป็นปัญหาที่ทำให้เกิดความอ่อนแอ ในท้องถิ่น รัฐบาล
จึงวางนโยบายเพื่อบริหารจัดการดังนี้

1. มุ่งพัฒนาการผลิตภาคชนบทและสร้างความเข้มแข็งแก่เศรษฐกิจชุมชนจัดตั้งกองทุน 1 ล้าน
บาท

2. พัฒนาระบบตลาดสินค้าเกษตรสมัยใหม่ ส่งเสริมระบบเทคโนโลยีสารสนเทศทางการเกษตร
และความสามารถในการเข้าถึงสารสนเทศด้านการตลาด การเกษตร เพื่อสามารถวางแผนการผลิตได้อย่างมี
ประสิทธิภาพ

3. ส่งเสริมสหกรณ์ ธุรกิจชุมชน สถาบันการเกษตร และองค์กรชุมชนให้เข้มแข็ง

4. เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ส่งเสริมการวิจัยจากภูมิปัญญาไทยผสมกับวิทยาการสมัยใหม่

5. ส่งเสริมการประกอบอาชีพให้เหมาะสมกับภูมิประเทศ

(คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภาวันจันทร์ที่
26 กุมภาพันธ์ 2544)

1.1.7 ค่านิยมในกระแสของท้องถิ่นชนบท

ในปัจจุบันการติดต่อสื่อสาร การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ต่าง ๆ เป็นไปอย่างรวดเร็วและสะดวก
สืบเนื่องจากเทคโนโลยีด้านการติดต่อสื่อสาร หรือสื่อต่าง ๆ มีความเจริญก้าวหน้าโอกาสที่ได้รับรู้เอาค่านิยม
จากโลกที่เจริญกว่าเป็นไป ได้ง่ายทั้งสังคมเมืองและสังคมชนบท เหตุนี้เองที่ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ
เนื่องจาก ค่านิยมบางอย่างไม่เหมาะสมกับสังคมไทยในปัจจุบัน เช่นซื้อรถราคาแพง ๆ เสื้อผ้าราคาแพง
ทองที่ยั่วต่างประเทศ ซื้อสินค้าที่หือดังจากต่างประเทศ ทำให้การพัฒนาประเทศเกิดความไม่สมดุลกัน
ทางด้านเศรษฐกิจสังคม จิตใจ ทำให้ชนชั้นที่ด้อยโอกาสในสังคมลึกลับมีช่องว่างระหว่างคนรวย กับคนจน
เมืองกับชนบท ส่งผลให้เกิดปัญหาต่าง ๆ อย่างมากมาย เช่น ปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด โสเภณี โรคเอดส์
เป็นต้น

เนื่องจากค่านิยมของต่างประเทศมีผลกระทบต่อระบบสังคมในเมืองไทย ทำให้ประชาชนชาวไทยรับเอา
ค่านิยมที่ผิด ๆ เข้ามาเป็นจำนวนมากซึ่งถือได้ว่าเป็นความเสื่อมโทรมทางสังคมอย่างหนึ่ง รัฐบาลควร
ส่งเสริมการเรียนรู้การปรับใช้วัฒนธรรมจากต่างประเทศใช้กับสังคมไทยให้เหมาะสม เพื่อให้สอดคล้องกับ
วิถีชีวิตของคนไทยที่ยังคงเอกลักษณ์ไทย (คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร
นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา วันจันทร์ที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544)

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน/ชุมชน

เมื่อประมาณ 219 ปีมาแล้ว ได้มีกลุ่มคนอพยพมาจากบ้านทัพม้า ตำบลลี้คิ้ว อำเภอลี้คิ้ว และบ้านหนองจอก บ้านด่านขุนทด เพื่อมาหาแหล่งน้ำ และที่ทำกินแหล่งใหม่ คนกลุ่มแรกที่มาเริ่มก่อตั้งหมู่บ้าน คือ พ่อใหญ่คง พ่อใหญ่เขียว แม่ใหญ่เม้า พ่อใหญ่ชม พ่อใหญ่แป้ว พ่อใหญ่สี พ่อใหญ่หวัน ฯลฯ อาชีพครั้งแรกคือ ทำไร่มันสำปะหลัง ไร่ข้าวโพด

ก่อนที่จะมีชื่อหมู่บ้านขึ้นมา คือ พระที่เดินทางเข้ามาอยู่ในหมู่บ้าน ไม่นานมักมรณภาพ หรือองค์ใดถ้าไม่มรณภาพ ผมงก็จะร่วมหาคะโล่แต่ก็หัว ชาวบ้านจึงเรียกว่าบ้านของพระ และคำว่าเหนือ มาจากการที่หมู่บ้านนี้ตั้งอยู่ทางทิศเหนือ และเป็นต้นน้ำลำธาร จึงเรียกว่า “หมู่บ้านของพระเหนือ”

1.2.2 สภาพปัจจุบัน

หมู่บ้านของพระเหนือ ปัจจุบันมีความเจริญรุ่งเรืองมากกว่าในอดีต ไม่ว่าจะเป็นด้านสาธารณูปโภค หรือด้านใดก็ตาม หมู่บ้านของพระเหนือ มีครัวเรือน 261 ครอบครั้ว มีบ้าน 207 หลังคาเรือน มีประชากรทั้งหมด 748 คน ส่วนใหญ่เป็นหญิง คิดเป็นร้อยละ 50.40 กลุ่มอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 18 ปี 1 วัน ถึง 50 ปีเต็ม มีจำนวน 349 คน

1) ลักษณะประชากร

ตารางที่ 1 จำนวนร้อยละของประชากร จำแนกตามลักษณะของประชากร

ลักษณะของประชากร	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	371	49.60
- หญิง	377	50.40
2. อายุ		
- 1วัน – 3 ปีเต็ม	96	12.83
- 3 ปี1วัน – 6 ปีเต็ม	96	12.83
- 6 ปี1วัน – 12 ปีเต็ม	75	10.02
- 12 ปี1วัน – 14 ปีเต็ม	78	10.43
- 15 ปี1วัน – 18 ปีเต็ม	87	11.63
- 18 ปี1วัน – 50 ปีเต็ม	349	46.66
- 50 ปี1วัน – 60 ปีเต็ม	37	4.95
- 60 ปี1วัน ขึ้นไป	55	7.35
3. จบการศึกษา		
- ไม่ได้รับการศึกษา	119	19.50
- ประถมศึกษา	147	24.09
- มัธยมศึกษาตอนต้น	152	24.92
- มัธยมศึกษาตอนปลาย	127	20.82

ลักษณะของประชากร	จำนวน	ร้อยละ
- อนุปริญญา	46	7.54
- ปริญญาตรี	18	2.95
- ปริญญาตรีขึ้นไป	1	0.16
4. ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมีฐานะยากจน		
- ได้รับการสงเคราะห์จากรัฐ	15	75.00
- ได้รับการสงเคราะห์จากที่อื่นๆ	5	25.00
5. คนพิการ		
- คนพิการได้เรียน	-	0.00
- คนพิการไม่ได้เรียน	5	100.00

2) ลักษณะพื้นที่

หมู่บ้านชนงพระเหนือ เป็นหมู่บ้านที่อยู่ต้นน้ำ มีความอุดมสมบูรณ์ และเป็นพื้นที่ที่มีความสวยงาม อากาศดีตามธรรมชาติ หมู่บ้านชนงพระเหนือ มีพื้นที่ 6,726 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้านต่างๆ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ หมู่บ้านหนองสาหร่าย อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ หมู่บ้านหนองสาหร่าย อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลหมูสี อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลหมูสี อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

3) ครอบครัวยุคใหม่ที่ดินทำกินเป็นของตนเอง

ตารางที่ 2 แสดงที่ดินทำกิน

ที่ดิน	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนที่ดินทำกิน		
- 1 – 5 ไร่	7	3.40
- 6 – 10 ไร่	13	6.31
- 11 – 20 ไร่	18	8.74
- 21 – 50 ไร่	27	13.10
- 50 ไร่ขึ้นไป	5	2.43
ที่ดินที่ยังไม่ได้เอกสารสิทธิ์ 954 ไร่	136 ครอบครัวยุคใหม่	66.02

4) ด้านการศึกษา

หมู่บ้านชนงพระเหนือ มีโรงเรียน 1 แห่ง คือ โรงเรียนวัดชนงพระเหนือ ซึ่งจัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ.2504 เป็นโรงเรียนในระดับชั้นประถม ปีที่ 1 ถึงปีที่ 6 รวมทั้งหมด 86 คน มีครู จำนวน 6 คน

ตารางที่ 3 จำนวนและระดับการศึกษาของครู และจำนวนนักเรียนโรงเรียนชนงพระเหนือ

ประเภท	จำนวน	ร้อยละ
ครู		
- การศึกษาดำรงระดับปริญญาตรี	2	2.30
- ระดับปริญญาตรี	4	4.60
นักเรียน		
- อนุบาล	23	26.44
- ประถมศึกษา	58	66.70

5) ด้านศาสนา

หมู่บ้านชนงพระเหนือ มีวัด จำนวน 1 แห่ง คือ วัดชนงพระเหนือ มีพระ จำนวน 7 รูป เคี้ยวัด 2 ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ

6) ลักษณะด้านสุขภาพอนามัย

หมู่บ้านชนงพระเหนือ มีสถานอนามัย 1 แห่ง คือ สถานอนามัยชนงพระเหนือ ซึ่งให้การรักษาน้ำบาดาลเบื้องต้น ซึ่งมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุข จำนวน 3 คน

7) แหล่งน้ำในหมู่บ้าน

แหล่งน้ำในหมู่บ้านชนงพระเหนือ จะมีทั้งของสาธารณะและส่วนบุคคล ประชากรมีน้ำดื่มเพียงพอ ไม่ขาดแคลน แหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์ สามารถใช้ได้ตลอดทั้งปี

ตารางที่ 4 จำนวนแหล่งน้ำ และการใช้น้ำจำแนกตามแหล่งน้ำ

แหล่งน้ำ	จำนวน	การใช้น้ำ	
		ตลอดปี	ไม่ตลอดปี
น้ำบาดาล	180	/	
น้ำ	4	/	
องน้ำ	1	/	

1.2.3 ด้านเศรษฐกิจของหมู่บ้านชนงพระเหนือ

1) พื้นที่ทางการเกษตร

ชาวบ้านชนงพระเหนือ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา ค้าขาย เลี้ยงสัตว์ โดยมีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด จำนวน 6,726 ไร่

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนพื้นที่ทำการเกษตร และจำนวนครอบครัว

ลักษณะของพื้นที่	จำนวนไร่	ร้อยละ	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
ทำนา	376	5.58	56	16.47
ทำไร่	5,960	88.48	79	23.24
ทำสวน	400	5.93	35	10.29

ผลผลิตด้านการทำนาทั้งหมดบ้านขายไป จำนวน 35,705 กิโลกรัม เก็บไว้รับประทานเอง จำนวน 36,465 กิโลกรัม ทั้งหมดบ้านซื้อปุ๋ยเคมี ปัสะ 134 กระสอบ ใช้ปุ๋ยคอก ปัสะ 67 กระสอบ

2) ลักษณะการเลี้ยงสัตว์

หมู่บ้านชนงพระเหนือ มีประชากรที่ประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ จำนวน 25 ครอบครัว

ตารางที่ 6 จำนวนสัตว์เลี้ยง และจำนวนครอบครัว

ประเภทของสัตว์	จำนวนสัตว์	จำนวนครอบครัว
สุกร	55	8
ไก่	3,300	3
ปลา	13,000	2
วัว		
- วัวเนื้อ	65	5
- วัวนม	110	7

3) ด้านการรวมกลุ่มเพื่อสร้างรายได้

ตารางที่ 7 แสดงการรวมกลุ่ม

ชื่อกลุ่ม	จำนวนสมาชิก
1. กลุ่มผู้เลี้ยงวัวนม	10
2. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	80
3. กลุ่มทำข้าวเกรียบ	24

1.2.4 ด้านวัฒนธรรม

หมู่บ้านชนงพระเหนือส่วนใหญ่ มีระบบความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติ มีการแบ่งออกเป็นคุ้ม

จำนวน 10 คุ้ม ในแต่ละคุ้มส่วนใหญ่จะเป็นคนในสกุลเดียวกัน คือ เป็นเครือญาติกัน สังเกตได้จากนามสกุล ที่จะมีคำลงท้ายว่า จันทิก สูงเนิน ขุนทด ชาวบ้านมีน้ำใจช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี มีการให้ความเคารพนับถือผู้ใหญ่บ้าน พระภิกษุ ครู คนเฒ่าคนแก่ มีการใช้วัดและ โรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการจัดงานหรือ

กิจกรรมที่สำคัญ ภาษาที่ใช้สื่อสารเป็นภาษากลาง และเป็นภาษาพื้นบ้าน ซึ่งในรอบปีจะมีการจัดงานประเพณีใหญ่ๆ คือ

เดือนกุมภาพันธ์	มีการจัดงานเทศน์มหาชาติ
เดือนเมษายน	มีการจัดงานรดน้ำดำหัว
เดือนพฤษภาคม	มีการจัดงานทรงเจ้าพ่อ และตักบาตรกลางบ้าน
เดือนพฤศจิกายน	มีการจัดทำบุญตักบาตรในวันออกพรรษา

โดยชาวบ้านร่วมกันทำกิจกรรม และสืบสานประเพณีที่สำคัญไว้ให้ลูกหลานสืบทอดต่อไป

1.2.5 ด้านภูมิปัญญาชาวบ้าน

หมู่บ้านชนงพระเหนือ มีการใช้ภูมิปัญญาชาวบ้าน สร้างผลผลิต เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว
ในด้าน ดังนี้

- 1) ด้านคหกรรม คือ มีการทำขนมต่างๆ ขายเป็นรายได้เสริม
- 2) ด้านเกษตรกรรม คือ การเลี้ยงสัตว์ชนิดต่างๆ และการทำไร่นาสวนผสม
- 3) ด้านกองทุนต่างๆ คือ มีการจัดตั้งกองทุนต่างๆ ในหมู่บ้าน
- 4) ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี คือ มีการนับถือยึดมั่นในศาสนา และประเพณี
- 5) ด้านองค์กรชุมชน คือ กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน กลุ่มสัจจะออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มฌาปนกิจหมู่

บ้าน กลุ่มสตรีแม่บ้าน

ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านชนงพระเหนือ โดยภาพรวม มีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการ และแนะนำส่งเสริมผู้

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

1) นโยบายของรัฐบาล เกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการ
ทบทวนและเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้าน พบว่า ประชาชนในหมู่บ้านชนงพระเหนือ เข้าใจนโยบายกองทุน
หมู่บ้าน ว่าเป็นเงินทุนหมุนเวียน ซึ่งรัฐบาลได้ให้ประชาชนกู้ยืมเงินไปประกอบอาชีพ สร้างงาน และสร้าง
รายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัว และเงินทุนนี้จะมีการชำระคืนพร้อมดอกเบี้ยเมื่อครบกำหนดชำระ ตามที่
กองทุนหมู่บ้านกำหนดไว้ และชาวบ้านชนงพระเหนืออีกส่วนหนึ่งยังไม่เข้าใจในนโยบายกองทุนหมู่บ้าน จึง
มีการอธิบายและสร้างความเข้าใจให้แก่ชาวบ้าน

2) เงิน 1 ล้านบาท รัฐบาลได้จัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่ กองทุนหมู่บ้านชนงพระเหนือ จำนวน 1
ล้านบาท เป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุน สร้างงาน สร้างอาชีพ ให้แก่ประชาชน โดยมีสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน
ชนงพระเหนือ จำนวน 67 ราย ได้กู้ยืมเงินไปประกอบอาชีพ ดังนี้

- การผลิตทางการเกษตร จำนวน 52 ราย รวมเงินกู้ 777,000 บาท

- ค่าขาย	จำนวน 13 ราย รวมเงินกู้ 150,000 บาท
- การบริการ	จำนวน 2 ราย รวมเงินกู้ 30,000 บาท
	รวมเป็นเงิน 950,000 บาท

โดยใช้เงินดอกเบี้ยและเงินกู้ที่คืนมาหมุนเวียนให้สมาชิกรายอื่นกู้ต่อไป

3) คณะกรรมการหมู่บ้าน เป็นผู้จัดตั้ง กองทุนหมู่บ้าน และเป็นผู้นำของหมู่บ้าน ซึ่งทำหน้าที่ในการส่งเสริมให้ประชากรในหมู่บ้านมีความพร้อม ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน ช่วยสร้างจิตสำนึกให้แก่คนในหมู่บ้าน และส่งเสริมสนับสนุนในการเลือกสรรคนดี มาเป็นกรรมการกองทุน

4) เงินที่ผู้กู้ชำระคืน กองทุนหมู่บ้านของพระเหนือ จะได้รับชำระเงินคืน เมื่อครบกำหนด 1 ปี

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน พบว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านของพระเหนือ มีความยุติธรรมในการปล่อยกู้ ไม่เลือกบุคคลสนิทสนม ให้ความเท่าเทียมกัน และจะพิจารณาผู้กู้ด้วยว่า มีคุณสมบัติที่จะกู้ได้หรือไม่ เพราะอาจมีผลกระทบในการชำระเงินคืน เนื่องจากบางคนไม่สามารถคืนเงินได้

2) กระบวนการทำบัญชีของกองทุน พบว่า คณะกรรมการกองทุนยังไม่เข้าใจในการทำบัญชี แต่มีพัฒนาชุมชนจากอำเภอปากช่อง เข้ามาแนะนำ ทำความเข้าใจในการทำบัญชีให้แก่กองทุน จึงทำให้คณะกรรมการการกองทุนมีความสามารถในการลงบัญชี ได้อย่างมีระบบ ระเบียบ และง่ายต่อการตรวจสอบ

3) การแนะนำวิธีทำธุรกิจ พบว่า ส่วนใหญ่ชาวบ้านมีการทำธุรกิจอยู่บ้างแล้ว เช่น ทำขนมส่งตามร้านขายของชำ การทำฟาร์มวัวนม ทำการเกษตร เป็นต้น จึงมีผู้ที่มีความรู้ และมีประสบการณ์มาก่อนแล้ว

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1) ผลโดยตรง พบว่า มีผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 67 ราย ยอดเงินให้กู้ทั้งสิ้น จำนวน 950,000 บาท

2) ผลกระทบโดยตรง พบว่า ผู้กู้นำเงินไปเป็นทุนหมุนเวียนในการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ และสามารถขยายกิจการของผู้กู้ได้

3) ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพ และมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนของตนให้มีระบบ ก่อให้เกิดความเข้มแข็งในชุมชน

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย

2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

1) ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของผู้กู้ พบว่า สมาชิกผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านของพระเหนือ ได้นำเงินกู้ที่กู้จากกองทุนไปลงทุนประกอบอาชีพที่เคยมีประสบการณ์มาก่อนแล้ว หรือบางรายได้นำไปขยายธุรกิจที่ทำอยู่แล้ว จึงเห็นว่าผู้กู้มีประสบการณ์อยู่ก่อนแล้ว จึงสามารถลดความเสี่ยงจากการลงทุนได้

- 2) ความรู้ความสามารถของผู้กู้แต่ละครอบครัว พบว่า การที่ผู้กู้นำเงินที่ขอกู้จากกองทุนพัฒนาอาชีพ จึงเห็นได้ว่ามีความรู้ความสามารถในการประกอบธุรกิจของตนเองได้
- 3) ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือญาติ พบว่า เป็นเครื่องรับประกันการชำระหนี้สินของผู้กู้ ทำให้ความเชื่อมั่นในตัวผู้กู้ว่าจะสามารถชำระเงินคืน
- 4) หนี้สินธนาคารของผู้กู้ พบว่า ผู้กู้เงินหากดำเนินกิจการตามวัตถุประสงค์ ซึ่งจะทำให้เกิดรายได้ไปชำระหนี้สินต่างๆของผู้กู้ได้
- 5) หนี้สินนอกระบบของผู้กู้ พบว่า กองทุนหมู่บ้านสามารถช่วยผู้ลดอัตราดอกเบี้ยที่สูงนอกระบบ โดยเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้แก่ผู้กู้ได้
- 6) อาชีพหลักของผู้กู้ พบว่า เงินกองทุนหมู่บ้านสามารถช่วยสร้างงาน สร้างรายได้เสริมให้แก่กรณีที่ผู้กู้มีอาชีพหลักอยู่แล้วก็สามารถนำไปขยายกิจการ เพื่อพัฒนาอาชีพให้ดียิ่งขึ้น
- 7) รายได้ของครอบครัว พบว่า กองทุนหมู่บ้านเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียน สามารถสร้าง และรายได้ให้แก่ครอบครัว ซึ่งจะทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของผู้กู้ดีขึ้น ตลอดจนสร้างเศรษฐกิจที่ดีให้ชุมชน

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

- 1) จำนวนเงินที่ได้จากการกู้กองทุน พบว่า เงินที่ผู้กู้ยืมมาได้ จากระเบียบกองทุนหมู่บ้านชนบท กำหนดว่าผู้กู้จะกู้เงินจากกองทุนได้รายละไม่เกิน 20,000 บาท คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จึงพิจารณาจากคำขอกู้ ว่าผู้กู้จะนำไปลงทุนทำอะไร ก็ทำการแบ่งสรรให้ตามความเหมาะสม ผู้กู้ที่กิจการที่มีต้นทุนสูงอาจไม่พอก็ต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปบ้าง จึงทำให้เงิน 1 ล้านบาทสามารถกระจายได้อย่างทั่วถึง และเป็นการลดการเกิดหนี้สูญ เพราะเป็นยอดการกู้ยืมที่ไม่สูงมาก ทำให้ผู้กู้จะชำระเงิน
- 2) สถานที่ และวัตถุดิบ พบว่า สถานที่ในการดำเนินกิจการเป็นสถานที่ที่ผู้กู้ได้ใช้เป็นประจำ สถานที่ที่ประกอบกิจการอยู่แล้ว ลดปัญหาการหาสถานที่ใหม่ วัตถุดิบที่ใช้ประกอบกิจการ ผู้กู้มีอยู่แล้ว แต่ผู้กู้ยืมเงินเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนากิจการ
- 3) เทคนิควิธีทำงาน พบว่า ผู้กู้มีเทคนิควิธีทำงานของตนเอง และยังสามารถพัฒนาเทคนิคให้เมื่อทุนในการทำกิจการเพิ่มขึ้น เนื่องจากผู้กู้มีประสบการณ์อยู่แล้ว
- 4) กำลังทำงาน พบว่า ผู้กู้มีความสามารถช่วยเหลือตนเองได้ เพราะมีประสบการณ์การประกอบอาชีพมาก่อนแล้ว

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

- 1) การทำกิจการอย่างถูกวิธีของผู้กู้แต่ละราย พบว่า ผู้กู้ที่ได้ทำกิจการอย่างถูกวิธีจะสามารถขายได้ และประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพของตนเอง ส่งผลให้หมู่บ้านของตนมีเศรษฐกิจดี และมีผู้กู้มีเงินชำระคืนกองทุนหมู่บ้าน ทำให้กองทุนหมู่บ้านมีเงินนำไปให้ผู้กูรายอื่นๆ ได้กู้

นำไปใช้ประโยชน์ได้ทั่วถึงกัน แต่หากผู้กู้เงินไปใช้ผิดวิธี ก็จะมีผลกระทบต่อการชำระเงินคืนเมื่อครบกำหนด ซึ่งเป็นผลเสียต่อตนเองและหมู่บ้านด้วย

2) การหาตลาดที่ดี พบว่า การมีตลาดที่ดีจะทำให้ผู้กู้สามารถจำหน่ายผลผลิตได้อย่างยั่งยืน และสร้างผลผลิตออกมาเรื่อยๆ และทำให้เกิดเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบกิจการของผู้กู้ หากผู้กู้ไม่มีตลาดที่ดี ก็ส่งผลให้กิจการเสี่ยงต่อการขาดทุนในการประกอบกิจการ

3) การหาวัตถุดิบที่ดี พบว่า การหาวัตถุดิบที่ดีจะทำให้ผลผลิตมีคุณภาพดี มีราคาดี สามารถขายได้กำไรสูง และส่งผลทำให้กิจการเจริญก้าวหน้าขึ้น

4) การทำบัญชี พบว่า การทำบัญชีของผู้กู้ในการประกอบกิจการ ทำให้ผู้ประกอบการทราบถึงการดำเนินงานต่างๆ ของกิจการ และถ้าเกิดปัญหา ก็สามารถแก้ไขปัญหาได้ทันทั่วทั้ง การทำบัญชีสามารถวางแผนการใช้จ่ายของกิจการ ได้เป็นอย่างดี และถือว่าเป็นการควบคุมระบบการเงินทั้งหมดของกิจการ

5) การวิเคราะห์การประเมิน พบว่า การวิเคราะห์การประเมิน สามารถทำให้ทราบถึงการดำเนินงานของกองทุนว่ามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด และสามารถมองเห็นถึงจุดอ่อนที่ต้องมีการแก้ไข เพื่อให้งานที่ทำมีคุณภาพและบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

- 1) ผลโดยตรง พบว่า ผู้กู้ได้มีการประกอบกิจการ และมีผลผลิตไปจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้ ให้แก่ผู้กู้จากการขายผลผลิตของผู้กู้เอง
- 2) ผลกระทบโดยตรง พบว่า ผู้กู้สามารถขยายกิจการ ปรับปรุงแก้ไขและพัฒนากิจการ ให้เจริญก้าวหน้าต่อไป
- 3) ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า ผู้กู้มีการนำหลักการพึ่งตนเองมาใช้ในการประกอบกิจการ และนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในการประกอบอาชีพของตน เพื่อให้งานประสบความสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และมีศักยภาพที่ดี

3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้ ซึ่งนำเงินกู้ไปใช้ในการพัฒนาอาชีพด้านต่างๆ สรุปได้ดังนี้

3.1 อาชีพทำสวนผัก ปังจัญนำเข้าที่ตีได้แก่ สถานที่ปลูกและวัตถุดิบ กระบวนการที่ดีได้แก่ การหาตลาดที่ดี ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพ และปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ ผักที่ได้ราคาสูง

3.2 อาชีพทำไร่ข้าวโพด ปังจัญนำเข้าที่ตีได้แก่ สถานที่และวัตถุดิบ กระบวนการที่ดีได้แก่ การทำตามฤดูกาล ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ ข้าวโพดที่มีความสมบูรณ์ ทำให้มีราคาดี

3.3 อาชีพทำนา ปังจัญนำเข้าที่ตีได้แก่ สถานที่และวัตถุดิบ กระบวนการที่ดีได้แก่ การทำกิจการถูกวิธี ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ ข้าวเปลือกที่สมบูรณ์ไม่ฟ่อ ทำให้มีน้ำหนักรมากและขายได้ราคาดี

อาชีพเลี้ยงหมู ปัจจัยนำเข้าที่ดีได้แก่ เทคนิควิธีการเลี้ยง กระบวนการที่ดีได้แก่ การทำกิจ
วิธี ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะได้แก่ หมูที่มีน้ำหนักดีสมบูรณ์ จะทำให้ขายได้

อาชีพเลี้ยงวัวเนื้อ ปัจจัยนำเข้าที่ดีได้แก่ สถานที่และวัตถุดิบ กระบวนการที่ดีได้แก่ การทำกิจ
วิธี ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะได้แก่ วัวเนื้อที่มีความสมบูรณ์ มีน้ำหนักได้ขนาด
สันดี จะทำให้ได้ราคาสูง

อาชีพเลี้ยงวัวนม ปัจจัยนำเข้าที่ดีได้แก่ สถานที่และวัตถุดิบ หมอรักษา กระบวนการที่ดีได้แก่ การ
ดี ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะได้แก่ นำนมที่ดีมีคุณภาพ น้ำหนักดี วัวสมบูรณ์ให้
จะทำให้ให้นมราคาดี

อาชีพขายของชำ ปัจจัยนำเข้าที่ดีได้แก่ สถานที่และวัตถุดิบ กระบวนการที่ดีได้แก่ การทำกิจ
วิธี ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะได้แก่ ขายสินค้าได้กำไรดี และได้เงินสดจากลูกค้า
เงินเชื่อ

อาชีพเลี้ยงไก่ ปัจจัยนำเข้าที่ดีได้แก่ สถานที่และวัตถุดิบ กระบวนการที่ดีได้แก่ การจัดการที่ดี
ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะได้แก่ ไก่น้ำหนักดี ไม่เป็นโรค สมบูรณ์ และทำให้ขายได้

อาชีพเลี้ยงปลาชุก ปัจจัยนำเข้าที่ดีได้แก่ สถานที่และวัตถุดิบ กระบวนการที่ดีได้แก่ การจัดการที่ดี
ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะได้แก่ ปลาที่น้ำหนักได้ขนาด สมบูรณ์ จำทำให้ได้ราคาดี

อาชีพการทำขนมส่ง ปัจจัยนำเข้าที่ดีได้แก่ สถานที่และวัตถุดิบ กระบวนการที่ดีได้แก่ การจัดการ
ดีที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะได้แก่ ขายขนมหมดทุกวัน

อาชีพการเย็บผ้าโหล ปัจจัยนำเข้าที่ดีได้แก่ สถานที่และวัตถุดิบ กระบวนการที่ดีได้แก่ การเย็บให้
มาก ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะได้แก่ ได้ผ้าที่เย็บเรียบร้อยสมบูรณ์

การบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ทั้ง 5 ข้อ พบว่า

1.1 การเกิดกองทุน พบว่า กองทุนหมู่บ้านชนพระเหนือ เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่
รับการลงทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย และ
คุณภาพที่ดีแก่ชาวบ้าน ส่งเสริมท้องถิ่นให้มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนได้เอง

1.2 ระบบบริหารกองทุน พบว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านชนพระเหนือ มีความสามารถ
การจัดการเงินทุนหมู่บ้าน ให้เป็นไปอย่างมีระบบระเบียบเรียบร้อย

1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง พบว่า กองทุนหมู่บ้านชนพระเหนือ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยว
พึ่งตนเองมาใช้ในการบริหารกองทุน และนำมาใช้ในการประกอบอาชีพ ให้เกิดประโยชน์แก่
ชุมชน

4.1.4 การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า กองทุนหมู่บ้านชนงพระเหนือสามารถเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ และสามารถกระตุ้นเศรษฐกิจให้เกิดขึ้นภายในหมู่บ้าน

4.1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง พบว่า กองทุนหมู่บ้านชนงพระเหนือ สามารถพัฒนาศักยภาพของกองทุนหมู่บ้าน และมีความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

4.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ ตามข้อ 1.1-1.5 พบว่า

4.2.1 ปัจจัยด้านบวก มีดังนี้

- 1) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านชนงพระเหนือ มีความสามารถในการบริหารจัดการเงินทุนหมู่บ้าน และแนะนำส่งเสริมผู้กู้ให้ประกอบอาชีพ
- 2) สมาชิกกองทุนหมู่บ้านชนงพระเหนือ มีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านเป็นอย่างดี
- 3) ผู้กู้เงินกองทุน นำเงินกู้จากกองทุนไปใช้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ โดยนำไปใช้ในการพัฒนาชีวิตของตน

4.2.2 ปัจจัยด้านลบ มีดังนี้

- 1) สมาชิกกองทุน มีหนี้สินนอกเหนือจากเงินกองทุนหมู่บ้าน
- 2) สมาชิกกองทุนบางราย ยังไม่มีการทำกิจการใหม่ๆ ให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน
- 3) ผู้กู้บางส่วน นำเงินกู้ไปใช้ไม่ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้าน

4.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้ พบว่า กองทุนหมู่บ้านชนงพระเหนือ ยังไม่เกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้ เพราะสมาชิกมีการดำเนินกิจการของตนเอง และไม่มีการรวมกลุ่มกันเพื่อทำกิจกรรม

4.4 ความเข้มแข็งของชุมชน

4.4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด พบว่า

- 1) สมาชิกในชุมชนมีความเข้มแข็งมากขึ้น
- 2) สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์มากขึ้น
- 3) ชุมชนยกย่องคนทำความดีมากขึ้น
- 4) สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันมากขึ้น
- 5) สมาชิกในชุมชนมีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติมมากขึ้น
- 6) สมาชิกในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้มากขึ้น
- 7) ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้ากันมากขึ้น
- 8) ในชุมชนมีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กรประชาชนมากขึ้น
- 9) ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นจากสมาชิกชุมชนมากขึ้น
- 10) ในชุมชนมีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คนพิการ และผู้ด้อยโอกาสมากขึ้น
- 11) ชุมชนมีผู้นำที่มีคุณธรรม และยุติธรรม
- 12) ชุมชนมีแผนงานและสามารถร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชนได้ในบางเรื่อง

4.4.2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่น พบว่า

- 1) ชุมชนเกิดความสามัคคีกันมากขึ้นกว่าเดิม
- 2) ชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันมากขึ้น
- 3) ชุมชนมีความเสียสละและร่วมมือกันแก้ไขปัญหของชุมชน
- 4) ชุมชนมีการจัดตั้งกลุ่มองค์กรภายในชุมชน
- 5) ชุมชนมีการยกย่องคนทำความดี
- 6) ชุมชนมีครอบครัวที่อบอุ่นมาก

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

สรุป

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านชนงพระเหนือ สรุปได้ดังต่อไปนี้

1.1 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1) เพื่อทราบถึงการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านชนงพระเหนือ หมู่ 1 ตำบลชนงพระ อำเภอปาก
ง จังหวัดนครราชสีมา

2) เพื่อเสนอแนวความคิดให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านชนงพระเหนือ

3) เพื่อให้ทราบถึงศักยภาพของกองทุนหมู่บ้านชนงพระเหนือ

4) เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านชนงพระเหนือ

5) เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของกองทุนหมู่บ้านชนงพระเหนือ

1.2 วิธีดำเนินการ

1) ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านชนงพระเหนือ

2) ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านชนงพระเหนือที่ผู้ทำสารนิพนธ์ปฏิบัติงานอยู่

3) ใช้ชีพโมเดล วิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน และกำหนดตัวบ่งชี้ ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อ

4) เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้ข้อมูลบางส่วนจากแบบรายงาน (บร.1-บร.12) บางส่วนทำการเก็บข้อ
เพิ่มเติมจากการสอบถาม สังเกต สัมภาษณ์

5) ประมวลผลสังเคราะห์ข้อมูลที่มี เพื่อนำมาประกอบในการทำสารนิพนธ์

6) จัดทำสารนิพนธ์

1.3 ผลการดำเนินการ

ผลการดำเนินโครงการโดยภาพรวม มีดังนี้

1.3.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A โดยมีการประเมินในด้านต่างๆ ดังนี้

1) การประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A คือ นโยบายของรัฐบาล เงิน 1 ล้านบาท คณะ
กรรมการหมู่บ้าน เงินที่ผู้กู้ชำระคืน และผู้สมัครขอกู้

2) การประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A คือ กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ กระบวนการทำ
ข้อของกองทุน การแนะนำวิธีทำธุรกิจ การรับชำระหนี้ และการหาตลาด

3) การประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A คือ ผลโดยตรง ผลกระทบโดยตรง และผลกระทบ
อ้อม

1.3.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B โดยการประเมินในด้านต่างๆ ดังนี้

- 1) การประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B คือ ความรู้ความสามารถของผู้ดูแลและครอบครัวแพทย์สืบทอดและผู้ดูแลและเครือญาติ หนี้สินธนาคารของผู้ดูแล หนี้รายทุนนอกระบบของผู้ดูแล อาชีพหลักของผู้ดูแล ศักยภาพของครอบครัว และประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ
- 2) การประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B คือ เงินที่กู้มาได้ สถานที่ วัตถุดิบ เทคนิควิธี และกำลังทำงาน
- 3) การประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B คือ การทำกิจการถาวรวิธ การหาตลาดที่ดี การหาพื้นที่ดี การทำบัญชี และการวิเคราะห์ประเมิน
- 4) การประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B คือ ผลโดยตรง ผลกระทบโดยตรง และผลกระทบอ้อม

สรุปปราชญ์

1 การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านชนงพระเหนือ ได้แก่

- 1) กองทุนหมู่บ้านชนงพระเหนือ เกิดขึ้นได้จากความร่วมมือร่วมใจชาวบ้านชนงพระเหนือที่เข้าใจนโยบายของรัฐบาล ด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น พร้อมทั้งมีแนวโน้มความเข้มแข็งและการอยู่รอดของชุมชนจากการที่คนในชุมชนมีส่วนร่วมมากขึ้น
- 2) กองทุนหมู่บ้านชนงพระเหนือ มีการแบ่งหน้าที่บริหารกองทุนหมู่บ้านอย่างเป็นระบบระเบียบ กตัญญูชัดเจน
- 3) กองทุนหมู่บ้านชนงพระเหนือ ยังไม่มีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง แต่ชุมชนมีการแลกเปลี่ยนกันอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และยังอาศัยความร่วมมือจากชุมชนภายนอกด้วย
- 4) ชาวบ้านในหมู่บ้านชนงพระเหนือ มีการประกอบอาชีพ เช่น เลี้ยงโคนม โคนม เนื้อ ไก่ หมู เป็นการมีร่วมกันทางด้านเศรษฐกิจ และยังไม่มีการรวมกลุ่มกันประกอบอาชีพ แต่มีแนวโน้มที่จะรวมกลุ่มกันได้
- 5) ชาวบ้านในหมู่บ้านชนงพระเหนือ มีความรักสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการร่วมแรงร่วมใจการส่วนรวม มีความซื่อสัตย์สุจริต เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน

2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

2.2.1 ปัจจัยด้านบวก

- 1) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านชนงพระเหนือ มีความสามารถในการบริหารจัดการเงินทุน และแนะนำส่งเสริมผู้ดูแลให้ประกอบอาชีพ
- 2) สมาชิกกองทุนหมู่บ้านชนงพระเหนือ มีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านเป็น

3) ผู้กู้เงินกองทุน นำเงินกู้จากกองทุนไปใช้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ โดยนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพของตน

2.2.2 ปัจจัยด้านลบ

- 1) สมาชิกกองทุน มีหนี้สินนอกเหนือจากเงินกองทุนหมู่บ้าน
- 2) สมาชิกกองทุนบางราย ยังไม่มีการทำกิจการใหม่ๆ ให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน
- 3) ผู้กู้บางส่วน นำเงินกู้ไปใช้ไม่ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้าน

2.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

พบว่า ภายในกองทุนหมู่บ้านชนงพระเหนือ ยังไม่เกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้ เพราะ ยังไม่มีการรวมกลุ่มของสมาชิกแต่มีแนวโน้มการจัดตั้งกลุ่มในชุมชนได้

2.4 ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนในหมู่บ้านชนงพระเหนือ

- 1) คนในชุมชนมีความสามัคคีกันมากขึ้น
- 2) คนในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- 3) คนในชุมชนมีความเสียสละ และร่วมมือกันแก้ไขปัญหา
- 4) คนในชุมชนมีการรวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มองค์กรเพิ่มขึ้น
- 5) คนในชุมชนมีการร่วมแรงร่วมใจในการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ ซึ่งกันและกันมาก

2.5 ผลโดยตรง และผลกระทบต่างๆ คือ

2.5.1 ผลโดยตรง สมาชิกที่กู้เงินไปดำเนินกิจการ สามารถก่อให้เกิดรายได้ และสามารถนำเงินคืนกองทุนได้ ทำให้กองทุนมีทุนหมุนเวียนให้สมาชิกรายอื่นได้กู้ไปประกอบอาชีพต่อไป

2.5.2 ผลกระทบโดยตรง สมาชิกผู้กู้เงินกองทุนสามารถเพิ่มศักยภาพในการประกอบกิจการ และฐานะทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็งมากยิ่งขึ้น และยังสามารถเพิ่มรายได้ไปชำระภาระหนี้สินได้

2.5.3 ผลกระทบโดยอ้อม ชุมชนมีความเปลี่ยนแปลงไปจากวิถีชีวิตแบบเดิม มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นในด้านต่างๆ ก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน

ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านชนงพระเหนือ

ระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านชนงพระเหนือ มีความชัดเจน และสามารถปฏิบัติได้อย่างดี จึงไม่มีข้อเสนอแนะในเรื่องนี้

3.2 ข้อเสนอแนะการนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุน

- 1) ควรนำเงินกู้ไปใช้ให้เกิดต่อตนเอง ประโยชน์มากที่สุด
- 2) ควรนำเงินไปลงทุนประกอบกิจการที่มีความถนัดและมีประสบการณ์
- 3) ควรนำเงินกู้ไปใช้ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้าน

3.3 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน

- 1) คณะกรรมการต้องมีความซื่อสัตย์ ยุติธรรม และมีความรับผิดชอบหน้าที่
- 2) ควรบริหารงานให้มีความโปร่งใส และถูกต้องตามระเบียบของกองทุนหมู่บ้าน

3.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการคืนคว้าวิจัย

การคืนคว้าวิจัยการประเมินกองทุนหมู่บ้าน ต้องมีการติดตามสถานการณ์ของกองทุนหมู่บ้านอยู่ เพราะจะมีการเปลี่ยนแปลงเป็นระยะ และต้องศึกษาต่อไปอีก เนื่องจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและ
นเมือง เป็น โครงการระยะยาว ที่ต้องมีการพัฒนาต่อไปอีก

บรรณานุกรม

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านชนงพระเหนือ,สำนักงาน. 2544. ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านชนงพระเหนือ. นครราชสีมา

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือสำหรับประชาชน เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

คณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอ, ศูนย์ประสานงาน. 2544.

ยุทธศาสตร์กองทุนหมู่บ้านยั่งยืน. นครราชสีมา

เจลิยว บุรีภักดี และคณะ. 2545. ชุมชนการวิจัยชุมชน. กรุงเทพฯ : เอส.อาร์.พรินต์

เจลิยว บุรีภักดี และคณะ. 2545. ชุมชนสารสนเทศ. กรุงเทพฯ : เอส.อาร์.พรินต์

เทคโนโลยีสุรนารี,มหาวิทยาลัย. 2544. คู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ. นครราชสีมา

สมหวัง พิริยานูวัฒน์ (บรรณาธิการ). 2544. รวมบทความทางการประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 6. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อุดม จำรัสพันธุ์ และคณะ. 2545. ชุมชนการประเมินเพื่อพัฒนา. กรุงเทพฯ : เอส.อาร์.พรินต์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี